

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

PRÁVNICKÁ FAKULTA
KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE
**PRÁVNÍ A KRIMINALISTICKÉ ASPEKTY
TRESTNÉHO ČINU ZNÁSILNĚNÍ**

Klára Myslivcová

PLZEŇ 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

PRÁVNICKÁ FAKULTA
KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

DIPLOMOVÁ PRÁCE
**PRÁVNÍ A KRIMINALISTICKÉ ASPEKTY TRESTNÉHO
ČINU ZNÁSILNĚNÍ**

Klára Myslivcová

Vedoucí práce: prof. JUDr. Jan Musil, CSc.

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Klára MYSLIVCOVÁ**
Osobní číslo: **R18M0274P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Právní a kriminalistické aspekty trestného činu znásilnění**
Zadávající katedra: **Katedra trestního práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Právní aspekty
3. Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti obecně
4. Vývoj právní úpravy trestného činu znásilnění v českých zemích
5. Současná právní úprava trestného činu znásilnění v českém trestním zákoníku
6. Kvalifikované skutkové podstaty, 5. Vývojová stádia trestného činu znásilnění
7. Srovnání trestného činu znásilnění a vybraných sexuálních deliktů
8. Úvahy de lege ferenda
9. Kriminalistické aspekty:
10. Metodika vyšetřování trestného činu znásilnění (podněty k vyšetřování, předmět vyšetřování, typické vyšetřovací situace, typické stopy, počáteční vyšetřovací úkony, kriminalistické verze, následné vyšetřovací úkony)
11. Závěr

Rozsah diplomové práce:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

1. Benedict, Helen: To není vaše vina! : rádce pro ženy, muže, dospívající, jejich přátele a rodiny, jak se vypořádat se sexuálním napadením. Praha : OneWoman Press, 2003. 373 s.
2. Blatníková, Š., Faridová, P., Zeman, P.: Násilná sexuální kriminalita –téma pro experty i veřejnost. Praha : IKSP, 2014,221 stran. ISBN 9788073381421
3. Blatníková, Š., Faridová, P., Zeman, P.: Z násilnění v ČR – trestné činy a odsouzení pachatelé. Praha : IKSP, 2015, 221 stran. ISBN : 978-80-7338-153-0
4. Blatníková, Š., Zeman, P.: Trestný čin znásilnění v českém trestním právu: když sovy nejsou, čím se zdají být. In: Kalvodová, V. et al. (eds.): Trestní právo (stále) v pohybu. Pocta Vladimíru Kratochvílovi k 70. narozeninám. Brno : Masarykova universita, 2018, ISBN 978-80-210-8921-1, str. 51-64
5. Bohutínský, Jan: Guru. Kriminalistický sborník č. 1/1998. str- 2-6.
6. Bourkeová, J.: Z násilnění –dějiny od roku 1960 do současnosti. Praha : Mladá fronta, 2010
7. Konrád, Z. a kol. Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů. 3. vyd. Praha : Policejní akademie ČR, 1999
8. Kovář, Petr a kol.: Sexuální agrese : znásilnění z pohledu medicíny a práva Praha : MAXDORF, 2008, 292 s. ISBN 978-80-7345-161-5
9. Musil, J., Konrád, Z., Suchánek, J.: Kriminalistika. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004, 512 s., ISBN 80-7179-878-9
10. Pondělíček, Ivo, Pondělíčková-Našlová, Jaroslava: Lidská sexualita jako projev přirozenosti a kultury. Praha : Avicenum, 1974, 383 stran.
11. Stočesová, Simona: Právní úprava sexuálních trestných činů de lege lata. In: Jelínek, Jiří a kol. *Deset let od přijetí českého trestního zákoníku*. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-354-4., str. 284-300.
12. Straus, Jiří a kolektiv: Kriminalistická metodika. 2. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 315 s.

Vedoucí diplomové práce: **Prof. JUDr. Jan Musil, CSc.**
Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce: **14. března 2022**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D., LL.M.
vedoucí katedry

V Plzni dne 8. srpna 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma právní a kriminalistické aspekty trestného činu znásilnění vypracovala samostatně a použila pouze uvedených pramenů a literatury.

V Plzni dne .....

Klára Myslivcová

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucímu diplomové práce prof. JUDr. Janu Musilovi, CSc. za jeho vstřícný přístup, cenné připomínky a rady. Rovněž bych chtěla poděkovat svým rodinným příslušníkům a kamarádům, kteří mi byli oporou během celého studia.

OBSAH

ÚVOD	1
PRÁVNÍ ASPEKTY.....	3
1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA TRESTNÝCH ČINŮ PROTI LIDSKÉ DŮSTOJNOSTI V SEXUÁLNÍ OBLASTI	3
2 VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY TRESTNÉHO ČINU ZNÁSILNĚNÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH.....	5
2.1 Právní úprava ve starověku.....	5
2.2 Právní úprava ve středověku.....	7
2.3 Trestněprávní úprava v 18. a 19. století.....	8
2.4 Trestní zákon č. 86/1950 Sb. a jeho novela z roku 1956.....	10
2.5 Trestní zákon z roku 1961 a Langerova novela.....	11
3 SOUČASNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA TRESTNÉHO ČINU ZNÁSILNĚNÍ V ČESKÉM TRESTNÍM ZÁKONÍKU	13
3.1 Objekt trestného činu znásilnění.....	14
3.2 Objektivní stránka trestného činu znásilnění.....	15
3.2.1 Pohlavní styk.....	16
3.2.2 Prostředky k dosažení pohlavního styku.....	20
3.3 Subjekt trestného činu znásilnění	24
3.4 Subjektivní stránka trestného činu znásilnění.....	26
4 KVALIFIKOVANÉ SKUTKOVÉ PODSTATY.....	28
5 VÝVOJOVÁ STADIA TRESTNÉHO ČINU ZNÁSILNĚNÍ	33
5.1 Příprava trestného činu znásilnění	34
5.2 Pokus trestného činu znásilnění.....	35
5.3 Dokonání trestného činu znásilnění.....	36
6 SROVNÁNÍ TRESTNÉHO ČINU ZNÁSILNĚNÍ A VYBRANÝCH SEXUÁLNÍCH DELIKTŮ	37
6.1 Srovnání trestného činu znásilnění a trestného činu sexuálního nátlaku.....	37
6.2 Srovnání trestného činu znásilnění a trestného činu pohlavního zneužití ...	39
7 ÚVAHY DE LEGE FERENDA	41
KRIMINALISTICKÉ ASPEKTY	46
1 METODIKA VYŠETŘOVÁNÍ TRESTNÉHO ČINU ZNÁSILNĚNÍ.....	47
1.1 Podněty k vyšetřování.....	48
1.2 Předmět vyšetřování	49
1.3 Typické vyšetřovací situace.....	50
1.4 Typické stopy.....	51
1.5 Počáteční vyšetřovací úkony	53

1.5.1 Výslech oznamovatele	53
1.5.2 Ohledání místa činu	55
1.5.3 Prohlídka těla	57
1.6 Kriminalistické verze.....	58
1.7 Následné vyšetřovací úkony.....	59
1.7.1 Výslech.....	59
1.7.2 Konfrontace.....	61
1.7.3 Rekognice.....	61
1.7.4 Kriminalistická rekonstrukce	63
1.7.6 Kriminalistický experiment.....	64
1.7.7 Prověrka výpovědi na místě	65
ZÁVĚR.....	67
CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ.....	70
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	71

ÚVOD

Trestný čin znásilnění náleží jistě k nejzávažnějším, nejvíce zraňujícím trestným činům a je rovněž doprovázen vysokou mírou latence. V České republice je ročně spácháno až 12 000 znásilnění, přičemž pouhých 5 % je oznámeno.¹ Jedná se o téma, před kterým většina společnosti zavírá oči, nechce o něm hovořit, panuje o něm řada mýtů a také často dochází k jeho bagatelizaci. Sexuální násilí je však jedním z problémů, který se týká značné části populace. Je proto zapotřebí detabuizovat danou problematiku a přinejmenším se snažit poukázat na její závažnost a těžké fyzické i psychické následky, které se mohou rozvinout u obětí sexuálně motivovaných deliktů. K fyzickým následkům se řadí především poranění pohlavních orgánů, přenos pohlavních nemocí a nechtěná těhotenství. Neméně podstatné jsou i následky psychické, které jsou mnohdy přehlíženy a zlehčovány. Lze například jmenovat posttraumatickou stresovou poruchu vyznačující se opakovaným prožíváním traumatické události, dále se jedná o poruchy příjmu potravy, poruchy spánku, deprese, depersonalizaci atd.² Hlavním záměrem mé práce je proto poukázat na závažnost této problematiky.

Ve své diplomové práci se zaměřím na dva základní okruhy otázek: trestněprávní a kriminalistické aspekty.

První část této práce bude věnována právním aspektům, tedy výkladu o právní úpravě trestného činu znásilnění v českém trestním zákoníku, zák. č. 40/2009 Sb. Mým cílem bude především obecně charakterizovat trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, vystihnout jejich společné znaky, popsat jakým způsobem se vyvíjela právní úprava tohoto trestného činu v českých zemích, přičemž největší pozornosti se dostane současné úpravě, kde podrobně popíši jednotlivé typové znaky tohoto deliktu, tedy znaky skutkové podstaty (objekt, objektivní stránku, subjekt, subjektivní stránku). Následující kapitola bude obsahovat pojednání o kvalifikovaných skutkových podstatách trestného činu znásilnění podle § 185 odst. 2, 3, 4 trestního zákoníku, nezůstanou

---

¹ ŠAFARÍK, Radan. Znásilnění: donucení k pohlavnímu styku násilím, či absence souhlasu? In: ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina, Barbara HAVELKOVÁ a Pavla ŠPONDROVÁ, ed. *Mužské právo: jsou právní pravidla neutrální?* Praha: Wolters Kluwer, 2020. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-761-7, str. 271.

² ProFem. *Sexuální násilí* [online]. [cit. 25. 9. 2022]. Dostupné z: <https://www.profem.cz/cs/s-cim-pomahame/sexualni-nasili>

opomenuta ani vývojová stadia tohoto trestného činu (tedy příprava, pokus a dokonání). V neposlední řadě se pokusím vystihnout podstatné rozdíly mezi trestnými činy sexuálního nátlaku, pohlavního zneužití a znásilnění.

Na závěr této trestněprávní části zahrnu náměty de lege ferenda, zda je současná právní úprava v tomto směru optimální, nebo zda se objevují určité snahy ve veřejné sféře o vylepšení dané právní úpravy.

Druhá část s názvem kriminalistické aspekty bude orientována na výklad o metodice vyšetřování trestného činu znásilnění. V této části bude mým cílem objasnit specifika podnětů k vyšetřování, předmětu vyšetřování, jakož i podat výklad k typickým vyšetřovacím situacím, typickým stopám a počátečním vyšetřovacím úkonům (konkrétně se tedy zaměřím na výslech oznamovatele, ohledání místa činu a prohlídku těla). Dále bude následovat kapitola o kriminalistických verzích a závěr této kriminalisticky zaměřené části završím následnými vyšetřovacími úkony, kde zaměřím svou pozornost především na výslech, konfrontaci, rekognici, kriminalistickou rekonstrukci, kriminalistickou expertizu, kriminalistický experiment a prověrku výpovědi na místě.

PRÁVNÍ ASPEKTY

1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA TRESTNÝCH ČINŮ PROTI LIDSKÉ DŮSTOJNOSTI V SEXUÁLNÍ OBLASTI

Lidská sexualita je specifickou oblastí činnosti, přirozenou součástí lidstva napříč různými kulturami, jejíž subjektem i objektem je člověk.³ Projevy sexuálního chování je však zapotřebí regulovat nejen morálními, ale především i právními normami. Smyslem právní regulace, o které bude pojednáno v následujících řádcích, je zejména usměrňovat společensky nežádoucí sexuální činnosti.⁴

Při posuzování jednotlivých sociálně patologických činů je zapotřebí respektovat subsidiaritu trestní represe, jednu ze základních zásad trestního práva hmotného, která označuje trestní právo jako nejpřísnější prostředek uplatňující se pouze v případech, kdy se mírnější prostředky ukáží jako neúčinné. Také se někdy hovoří o tom, že trestní právo je prostředkem poslední instance (ultima ratio).

Sexuálně orientované delikty jsou upraveny v hlavě třetí zvláštní části trestního zákoníku-zák. č. 40/2009 Sb. (§ 185 až § 193b) pod názvem „*Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti*“. Mimo hlavu třetí můžeme nalézt i některé další sexuálně motivované delikty, lze uvést například trestný čin svádění k pohlavnímu styku podle § 202 TZ zařazený do hlavy čtvrté pojednávající o trestných činech proti rodině a dětem nebo trestný čin obchodování s lidmi podle § 168 TZ, pokud je oběť využita k pohlavnímu styku, jiným formám sexuálního zneužívání nebo k výrobě pornografického díla či k prostituci.⁵

Hlava třetí zvláštní části TZ obsahuje celkem 11 trestných činů, mezi něž spadá mimo jiné i trestný čin znásilnění, kterému bude v této diplomové práci věnována největší pozornost. Konkrétně do této hlavy náleží: Znásilnění (§ 185), Sexuální nátlak (§ 186), Pohlavní zneužití (§ 187), Soulož mezi příbuznými (§

---

³ PONDĚLÍČEK, Ivo a Jaroslava PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ. *Lidská sexualita jako projev přirozenosti a kultury*. 2. dopl. vyd. Praha: Avicenum, 1974, str. 34.

⁴ CHMELÍK, Jan. Otázky spojené s mravnostní trestnou činností-I. část. In: *Právní prostor.cz* [online]. 13. 6. 2014 [cit. 26. 9. 2022]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/otazky-spojene-s-mravnostni-trestnou-cinnosti-i-cast>

⁵ STOČESOVÁ, Simona. Právní úprava sexuálních trestných činů de lege lata. In: JELÍNEK, Jiří. *Deset let od přijetí českého trestního zákoníku*. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-354-4, str. 287.

188), Kuplířství (§189), Prostituce ohrožující mravní vývoj dětí (§ 190), Šíření pornografie (§ 191), Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií (§ 192), Zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193), Účast na pornografickém představení (§ 193a) a Navazování nedovolených kontaktů s dítětem (§ 193b).

Jednotlivé trestné činy, které nalezneme zakotvené v této hlavě jsou určitou reakcí na:

- Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii,
- Úmluvu Rady Evropy o ochraně dětí proti sexuálním vykořisťování a pohlavnímu zneužívání,
- Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie
- Budapešťskou úmluvu o počítačové kriminalitě.⁶

Po subjektivní stránce se u všech těchto trestných činů vyžaduje úmyslné zavinění. Druhový objekt vyplývá již ze samotného názvu této hlavy. Kromě lidské důstojnosti v sexuální oblasti, která je druhovým objektem, se taktéž můžeme setkat s individuálními objekty u jednotlivých trestných činů. Ochrana je poskytována zejména zdravému lidskému vývoji (§ 188 TZ), u dětí je chráněn jejich zdravý duševní vývoj (viz např. § 187, § 190, § 193, § 193a a 193b TZ), rovněž je chráněna svoboda rozhodování v pohlavních vztazích (§ 185 a 186 TZ), jakož i zásady mravnosti (viz např. § 189 a 191). Pachatelem a rovněž i obětí u této skupiny trestných činů může být osoba ženského i mužského pohlaví. Vzhledem k závažnosti této problematiky je také zapotřebí zmínit § 2 odst. 4 písm. d) zákona o obětech trestných činů, zák. č. 45/2013 Sb. (ZOTČ), který označuje oběti trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti za zvlášť zranitelné oběti. Kromě fyzické osoby se může stát pachatelem také osoba právnická, avšak s výjimkou TČ soulože mezi příbuznými podle § 188 TZ (viz § 7 TOPO).⁷

---

⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: komentář: § 140-421*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1647.

⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, str. 608.

Jednočinný souběh mezi trestnými činy uvedenými v hlavě 3. zvláštní části TZ je možný pouze tam, kde dojde k zasažení různých individuálních objektů. Pokud tedy pachatel například vykoná soulož se svým dítětem, které je mladší 15 let, posoudí se takový čin jako jednočinný souběh trestných činů pohlavního zneužití podle § 187 odst. 1, 2 a soulože mezi příbuznými podle § 188 TZ.⁸

2 VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY TRESTNÉHO ČINU ZNÁSILNĚNÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH

Pro snadnější porozumění české právní úpravy trestného činu znásilnění považuji za nezbytné zmínit se o základních historických etapách a důležitých dokumentech, které do jisté míry ovlivnily dnešní pojetí tohoto deliktu. Sexuálně deviantní chování doprovází lidstvo již několik staletí. V průběhu let se však měnilo nazírání na danou problematiku, a to v závislosti na tom, jak se tehdejší společnost vyvíjela.

2.1 Právní úprava ve starověku

Již ve starověkém Izraeli se můžeme setkat s úpravou znásilnění, přičemž byly činěny rozdíly mezi pannou a zasnoubenou pannou.

Ustanovení Deuteronomia⁹ (Dt: 22:28-29) pojednávají o znásilnění panny následujícím způsobem: „*Když najde muž dívku, pannu, která není zasnoubena, a chytí ji, bude s ní ležet a budou přistiženi. Muž, který s ní ležel, dá otci té dívky padesát šekelů stříbra. Stane se jeho ženou, protože ji ponížil. Po celý svůj život ji nesmí propustit.*“¹⁰ Na základě výše uvedeného si můžeme povšimnout, že za takové jednání následovala sankce, která byla kumulativně formulována. Muž byl tedy povinen zaplatit otci bývalé panny

---

⁸ NOVOTNÝ, Oto, Tomáš GRIVNA, Pavel ŠÁMAL a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné. 2., Zvláštní část. 6., přeprac. vyd.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-509-0, str. 116.

⁹ Deuteronomium se také označuje jako 5. kniha Mojžíšova, jedná se o 5. knihu Starého zákona

¹⁰ Biblenet. *Deuteronomium 22* [online]. [cit. 29. 9. 2022] Dostupné z: <http://www.biblenet.cz/b/Deut/22>

50 šekelů stříbra a současně se tato dívka obligatorně stala jeho ženou, a to bez možnosti rozvodu v budoucnu.¹¹

Plnění v podobě 50 šekelů stříbra je možné interpretovat jako pokutu za poškození majetku otce. Ztrátou panenství došlo k tomu, že otec již nemohl prodat svou dceru potenciálnímu ženichovi, neboť deflorovaná žena ztratila svou hodnotu. V tomto pojetí se jednalo o majetkový trestný čin, jehož objektem byl majetek otce. Existují však názory, které nahlíží na sankci v podobě povinného uzavření manželství jako na pokutu za ponížení ženy. V takovém případě lze hovořit o sexuálním deliktu, jehož objektem byla důstojnost ženy. V tehdejší staroizraelské společnosti byl nositelem veškeré pravomoci nad ženou její otec a později její manžel, ženy tak byly fakticky objektem povinností a také práv, která však byla zanedbatelná. Na základě této skutečnosti lze dospět k závěru, že pachatel nebyl odpovědný za pohlavní styk se ženou proti její vůli, avšak za provinění vůči jejímu otci.¹²

Další část sankce spočívající v povinném uzavírání manželství bez možnosti rozvodu v budoucnu je možné chápat jako určitou kompenzaci za ponížení ženy. Následkem deflorace neprovdané ženy bylo její degradování na úroveň lehké ženy, smilnice. Ponížením také došlo k porušení primárního objektu (právo otce na volbu ženicha pro svou dceru), proto lze konstatovat, že cílem této 2. části sankce bylo také zprostit otce jeho povinnosti vyživovat svou dceru a přenést takovou povinnost na samotného pachatele.¹³

V ustanovení Dt: 22:25-27 také můžeme nalézt zmínku o znásilnění zasnoubené panny: „*Jestliže nalezne muž zasnoubenou dívku na poli a zmocní se jí a bude s ní ležet, zemře jenom ten muž, který s ní ležel. Dívce neuděláš nic. Dívka se nedopustila hříchu hodného smrti. Je to podobný*

---

¹¹ SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. Ostrava: Key Publishing, 2014. Monografie (Key Publishing: European Society for History of Law). ISBN 978-80-7418-213-6, str. 11.

¹² SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. Ostrava: Key Publishing, 2014. Monografie (Key Publishing: European Society for History of Law). ISBN 978-80-7418-213-6, str. 11-15.

¹³ SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. Ostrava: Key Publishing, 2014. Monografie (Key Publishing: European Society for History of Law). ISBN 978-80-7418-213-6, str. 16-18.

*případ, jako když někdo povstane proti svému bližnímu a zabije ho.*¹⁴ Skutek byl posuzován podle toho, zda se soulož uskutečnila na poli anebo ve městě. V situaci, kdy se soulož odehrála na poli, vycházelo se z nevyvratitelné právní domněnky znásilnění, která stanovila, že dívka s takovým aktem nesouhlasila a volala o pomoc. Bylo tedy nepodstatné, zda k takovému styku došlo se souhlasem ženy či nikoliv. Pokud však k danému aktu došlo ve městě, předpokládá se, že žena mohla volat o pomoc a takové jednání se posuzuje jako konsensuální cizoložství.¹⁵

2.2 Právní úprava ve středověku

Zatímco ve starověku bylo znásilnění ženy vnímáno jako poškození majetku, které způsobovalo obtíže při hledání vhodného kupce, ve středověku dochází ke značnému posunu v nahlížení na danou problematiku. V důsledku sílící moci církve se na počátku 1. poloviny 11. století začínají utvářet křesťanské a morální zásady, přičemž jejich nedodržování bylo sankcionováno. Dochází tak ke změně postavení ženy ve společnosti a také ke konstrukci deliktů, které se týkají sexuálního násilí. Ve 12. století přestává být znásilnění majetkovým problémem a nahlíží se na něj jako na závažný delikt namířený proti ženám.^{16,17}

Také v zemském právu ve 14. století bylo znásilnění (tehdejší mluvou „*podávanie*“) řazeno k nejtěžším zločinům. Zmínky o tomto deliktu můžeme nalézt v celé řadě právních knih. Jedná se zejména o knihu Rožmberskou (nejstarší česká právní kniha pocházející z 1. poloviny 14. století), Řád práva zemského (2. polovina 14. století) a jisté zmínky je

---

¹⁴ Biblenet. *Deuteronomium 22* [online]. [cit. 29. 9. 2022] Dostupné z: <http://www.biblenet.cz/b/Deut/22>

¹⁵ SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. Ostrava: Key Publishing, 2014. Monografie (Key Publishing: European Society for History of Law). ISBN 978-80-7418-213-6, str. 19.

¹⁶ KOVÁŘ, Petr. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008. Jessenius. ISBN 978-80-7345-161-5, str. 11-12.

¹⁷ SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. Ostrava: Key Publishing, 2014. Monografie (Key Publishing: European Society for History of Law). ISBN 978-80-7418-213-6, str. 66-67.

rovněž možné nalézt v Právech zemských českých od Ondřeje z Dubé (15. století).¹⁸

Na výše zmíněnou úpravu navázal Pavel Kristián z Koldína svým významným dílem pocházejícím z 16. století s názvem „*Práva městská království českého*“. V Koldínově díle se můžeme setkat s názvy „*stuprum violentum*“ či „*podav*“, které označovaly násilné smilstvo. Koldín kladl velký důraz především na to, aby bylo ze strany ženy prokázáno násilí (významné bylo především předložení krví zašpiněného oděvu, složení přísahy, svědectví lidí, volání o pomoc atp.). Ten, kdo se se dopustil násilného smilstva, byl nejčastěji sťat mečem, případně vpleten do kola. Za přísněji trestné bylo považováno znásilnění nezletilé dívky (v tehdejší době se jednalo o děvčata do 12 let), které se opět postihovalo vpletením do kola nebo alespoň stětím. V Koldínově díle byly výslovně vyloučeny z ochrany před znásilněním nevěstky, jakož i jiné nepoctivé ženy. V jistých případech bylo možné se trestu smrti vyhnout (např. pokud se jednalo o svobodného pachatele, kterému znásilněná žena čin odpustila a výslovně před soudem prohlásila, že si daného muže hodlá vzít za svého manžela – přesto však takovému pachateli hrozil žalář či přinejmenším peněžitá pokuta).^{19,20}

2.3 Trestněprávní úprava v 18. a 19. století

Práva městská království českého platila na našem území již v době feudálního absolutismu, vedle toho zde platilo i trestní právo obsažené v Obnoveném zřízení zemském. Subsidiárně se používal zákoník Josefa I. (vydaný v roce 1707, označovaný taktéž jako Josephina), který je pokládán za první trestní zákoník vydaný na našem území. V 60. letech 18. století byl vydán tereziánský zákoník (tzv. Hrdelní řád Marie Terezie, označovaný rovněž jako Tereziana), který přerušil dosud platné české právo a současně nahradil původní zákoník. Tereziana navazující na Josephinu kladla na první místo delikty

---

¹⁸ MALÝ, Karel. *Trestní právo v Čechách v 15.-16. století*. 2. přepr. a dopl. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1989, str. 244.

¹⁹ MALÝ, Karel. *Trestní právo v Čechách v 15.-16. století*. 2. přepr. a dopl. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1989, str. 244-245.

²⁰ MALÝ, Karel. *Práva městská Království českého: edice s komentářem*. V Praze: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2117-3, str. 653.

namířené proti Bohu, církvi a státu, teprve poté následovaly delikty vůči jednotlivcům a soukromým zájmům.^{21,22} Tereziánský zákoník trestal stětím toho, kdo by napomáhal ke spáchání sexuálně motivovaného zločinu, v případě přitěžujících okolností byl pachatel před samotnou popravou nejprve vpleten do kola.²³

Určitý průlom v oblasti trestního práva nastal v roce 1787 přijetím Všeobecného zákoníku o zločinech a trestech na ně, jehož autorem je Josef II. Tento zákoník spočíval především na zásadě zákonnosti (lat. „*nullum crimen sine lege*“, „*nulla poena sine lege*“). V praxi to tedy znamenalo, že se postihovalo pouze takové jednání, které bylo výslovně za trestné označeno a rovněž mohly být ukládány pouze takové tresty, které byly v zákoně výslovně uvedeny. Podle tohoto zákoníku již nebylo možné uložit sankci v podobě usmrcení, avšak stále zde přetrvávaly kruté tělesné tresty (například v podobě vlečení lodí nebo vypalování cejchů).²⁴

V roce 1803 byl vydán Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích, který nově zavedl zásadu, že neznalost zákona neomlouvá („*ignorantia iuris non excusat*“). Navazuje na Josefský trestní zákoník a dále ho rozvíjí. Za zločiny ukládal trest smrti spočívající v oběšení a dále žalář, který se ukládal buď doživotně nebo dočasně (od 6 měsíců do 20 let). Přestupky se trestaly zejména pokutou, bitím, vyhoštěním, ztrátou práv atd. Trest vězení u přestupků trval od 24 hodin do 6 měsíců.²⁵

Výše zmíněný zákoník z roku 1803 byl novelizován zákonem o zločinech, přečinech a přestupcích (zák. č. 117/1852 ř. z.), který obsahoval právní úpravu násilného smilstva v § 125-127. Podstata tohoto deliktu spočívala v tom, že pachatel *nebezpečným vyhrožováním, skutečně vykonaným násilím nebo lstivým omámením smyslů* učinil neschopnou osobu ženského pohlaví, aby nemohla klást

---

²¹ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 3. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-575-3, str. 492-493.

²² VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3., nezměněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4056-4, str. 30-31.

²³ KOVÁŘ, Petr. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008. Jessenius. ISBN 978-80-7345-161-5, str. 13.

²⁴ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 3. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-575-3, str. 493.

²⁵ VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3., nezměněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4056-4, str. 33-34.

odpor a v takovém stavu ji zneužil *k mimomanželské souloži*.“ (viz. § 125 zák. č. 117/1852 ř. z.). Podle § 127 bylo rovněž postihováno jednání spočívající ve vykonání mimomanželské soulože na ženě, která se bez přičinění pachatele ocitla ve stavu bezbrannosti; příp. na dívce, která ještě nedosáhla 14 let. Důležité je zmínit, že předmětem útoku mohla být pouze žena, nikoliv muž. V situaci, kdy se muž dopustil násilné soulože na své manželce, nehrozila mu za takové jednání žádná sankce, neboť tento zákon postihoval pouze násilnou mimomanželskou soulož. Za tento delikt byl stanoven trest v podobě těžkého žaláře v rozmezí 5 až 10 let. Jestliže pachatel tímto činem způsobil škodu na zdraví či dokonce na životě, byl jeho trest prodloužen na 10 až 20 let. V situaci, kdy žena v důsledku násilné soulože zemřela, hrozil za takový čin i doživotní žalář. (srov. § 126 zák. č. 117/1852 ř. z.).

2.4 Trestní zákon č. 86/1950 Sb. a jeho novela z roku 1956

V roce 1950 schválilo Národní shromáždění 4 trestněprávní předpisy a sice: trestní zákon (zák. č. 86 Sb.), trestní řád (zák. č. 87 Sb.), trestní zákon správní (zák. č. 88 Sb.) a trestní řád správní (zák. č. 89 Sb.).²⁶

Trestní zákon z roku 1950 upravoval trestný čin znásilnění v hlavě 7. s názvem trestné činy proti svobodě a důstojnosti člověka, a to konkrétně v § 238 následujícím způsobem:

„(1) Kdo násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí donutí ženu k souloži, nebo

kdo k takovému účelu zneužije její bezbrannosti,

bude potrestán odnětím svobody na pět až deset let.

(2) Odnětím svobody na deset až na dvacet let bude pachatel potrestán,

a) má-li čin uvedený uvedený v odstavci 1 za následek těžkou újmu na zdraví, nebo

b) je-li tu jiná zvláště přitěžující okolnost.

(3) Odnětím svobody na doživotí bude pachatel potrestán, má-li čin uvedený v odstavci 1 za následek smrt. “

Na základě výše uvedené definice je možné si povšimnout, že předmět útoku znásilnění mohla být stále pouze žena, nikoliv muž. Trestní zákon z roku

---

²⁶ VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3., nezměn. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4056-4, str. 52-53.

1950 se již nezmiňuje o mimomanželské souloži. Od této doby se tedy pachatel může dopustit trestného činu znásilnění nejen na cizí ženě, ale i na své manželce, což zákon z roku 1852 nepřipouštěl. Postihováno bylo pouze jednání spočívající ve vykonání soulože, jelikož jiné formy pohlavního styku v tomto zákoně uvedeny nebyly. Pachatel mohl ženu donutit k souloži násilím, pohrůzkou bezprostředního násilí anebo zneužitím její bezbrannosti. Trestní sazba v základní skutkové podstatě se pohybovala v rozmezí 5-10 let. Přísněji potrestán byl ten, kdo tímto činem způsobil těžkou újmu na zdraví, nebo pokud zde byla jiná zvláště přitěžující okolnost. Trest odnětí svobody na doživotí hrozil tomu, kdo činem uvedeným v § 238 odst. 1 způsobil smrt. Ke zmírnění této sankce došlo v roce 1956, kdy byla přijata novela (zák. č. 63/1956 Sb.), která trest odnětí svobody na doživotí přeměnila na trest odnětí svobody v délce trvání od 15 do 25 let

Kromě znásilnění byly v hlavě sedmé upraveny i další sexuálně motivované delikty, lze například jmenovat pohlavní zneužití či soulož mezi příbuznými. Také bychom zde mohli rovněž nalézt trestný čin spočívající ve vykonání homosexuálního pohlavního styku, který již podle současného trestního práva postihován není.

2.5 Trestní zákon z roku 1961 a Langerova novela

V roce 1961 byl přijat trestní zákon, zák. č. 140/1961 Sb., který nabyl účinnosti k 1. 1. 1962. Tímto zákonem se trestný čin znásilnění přesunul do hlavy 8. a to konkrétně do ustanovení § 241, které znělo následujícím způsobem:

„(1) Kdo násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí donutí ženu k souloži, nebo

kdo k takovému činu zneužije její bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až osm let.

(2) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) způsobil-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví, nebo

b) spáchá-li takový čin na ženě mladší než patnáct let.

(3) Odnětím svobody na deset až patnáct let bude pachatel potrestán, způsobil-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.“

Pokud srovnáme výše zmíněnou právní úpravu znásilnění s předchozí právní úpravou, která byla obsažena v zákoně č. 86/1950 Sb., můžeme si povšimnout, že definice tohoto trestného činu se příliš nezměnila. Přesto však

můžeme vypozařovat jisté změny. Oproti původní úpravě znásilnění obsažené v trestním zákoně z roku 1950 došlo ke zmírnění trestních sazeb, rovněž se změnil odstavec 2 písm. b), kdy za jinou „zvláště přitěžující okolnost“ bylo dosazeno „spáchání činu na ženě mladší než 15 let.“ Předmětem útoku byla stále pouze osoba ženského pohlaví a rovněž byla postihována pouze soulož, o ostatních formách pohlavního styku se tento zákon nezmiňoval.

Právní úprava znásilnění obsažená v § 241 zák. č. 140/1961 Sb. vykazovala několik nedostatků. Postihovalo se pouze znásilnění, jehož obětí byla pouze žena a jediným možným způsobem spáchání tohoto trestného činu bylo pouze vykonání soulože (tady spojení mužských a ženských orgánů).²⁷

Na výše uvedené nedostatky reagovala tzv. Langerova novela²⁸ v roce 2001 (zák. č. 144/2001 Sb.), která se stala účinnou od 1. 5. 2001. Od této doby může být předmětem útoku kdokoliv, tedy osoba mužského i ženského pohlaví. Zároveň došlo k rozšíření objektivní stránky, kdy vedle soulože se postihuje také jiný obdobný pohlavní styk.²⁹ Soulož, jak již bylo uvedeno výše, lze definovat jako spojení mužských a ženských pohlavních orgánů. Jiný obdobný pohlavní styk je takový pohlavní styk, jehož způsob provedení a závažnost je srovnatelná se souloží. Při hodnocení závažnosti je zapotřebí přihlížet k fyzickým i psychickým následkům, které u oběti nastaly. Jedná se především o orální pohlavní styk (felaci či cunnilingus) a anální pohlavní styk (coitus analis). Za jiný obdobný pohlavní styk však nelze považovat pouhé osahávání ženských prsou nebo ohmatávání ženských či mužských genitálií, jelikož nevykazují obdobný způsob provedení ani závažnost jako u soulože. Tyto sexuální praktiky uskutečněné za použití násilí, pohrůžky násilí či jiné těžké újmy se i po novele trestního zákona provedené zák. č. 144/2001 Sb. posuzují jako trestný čin vydírání ve smyslu § 235.³⁰

---

²⁷ SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. Ostrava: Key Publishing, 2014. Monografie (Key Publishing: European Society for History of Law). ISBN 978-80-7418-213-6, str. 223.

²⁸ Novela je pojmenována po poslanci Ivanu Langerovi, který ji předložil do Poslanecké sněmovny a reagoval tak na nedostatky trestního zákona.

²⁹ SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. Ostrava: Key Publishing, 2014. Monografie (Key Publishing: European Society for History of Law). ISBN 978-80-7418-213-6, str. 223.

³⁰ ŠÁMAL, Pavel, František PÚRY a Stanislav RIZMAN. *Trestní zákon: komentář*. 6., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. Komentované zákony (C.H. Beck). ISBN 80-7179-896-7, 1411-1412.

K další změně došlo v roce 2006 přijetím novely (zák. č. 320/2006 Sb.), podle které bylo možné pachatele potrestat rovněž výjimečným trestem, pokud svým jednáním popsaným v základní skutkové podstatě způsobil oběti smrt.

3 SOUČASNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA TRESTNÉHO ČINU ZNÁSILNĚNÍ V ČESKÉM TRESTNÍM ZÁKONÍKU

Trestný čin znásilnění je v současné době upraven v zákoně č. 40/2009 Sb. (dále jen „trestní zákoník“) v hlavě III. s názvem Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, a to konkrétně v ustanovení § 185. Tento trestní zákoník nahradil starou právní úpravu obsaženou v zákoně č. 140/1961 Sb. a současně rozšířil okruh sexuálních trestných činů a zařadil je do hlavy III., čímž došlo k jejich sjednocení. V předešlé právní úpravě byly tyto delikty rozptýleny do několika různých hlav. Trestné činy znásilnění, pohlavní zneužívání a soulož mezi příbuznými byly dříve upraveny v hlavě VIII. s názvem Trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti. Hlava V. nazvaná Trestné činy hrubě narušující občanské soužití zahrnovala trestné činy kuplířství, šíření pornografie a zneužití dítěte k výrobě pornografie. Systematika zvláštní části obsažená v dřívější trestněprávní úpravě (zák. č. 140/1961 Sb.) vycházela z tehdejšího nahlížení na význam chráněných zájmů, a proto kladla na první místo celospolečenské zájmy a teprve na druhé místo zájmy jednotlivce. Přemístěním sexuálních deliktů do hlavy III. bezprostředně po trestných činech proti životu a zdraví (hlava I.) a trestných činech proti svobodě, právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství (hlava II.) vyjádřil zákonodárce důležitost této problematiky.³¹

Trestný čin znásilnění je upraven v § 185 trestního zákoníku následujícím způsobem: *„(1) Kdo jiného násilím nebo pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.*
(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

---

³¹ HRUŠKA, Jiří a Petr VOLEVECKÝ. Několik poznámek k trestným činům proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti podle trestního zákoníku. *Trestní právo*. 2010, č. 2. ISSN 1211-2860, str. 4.

a) souloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží,

b) na dítěti, nebo

c) se zbraní.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let,

b) spáchá-li takový čin na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo

c) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(5) Příprava je trestná. “

V následujících podkapitolách se budu zabývat obligatorními znaky skutkové podstaty trestného činu znásilnění, tedy konkrétně zaměřím svou pozornost na objekt, objektivní stránku, subjekt a subjektivní stránku.

3.1 Objekt trestného činu znásilnění

Obligatorním znakem každé skutkové podstaty trestného činu je objekt, který vyjadřuje stupeň a společenskou závažnost skutku. Objekt lze definovat jako společenské vztahy, zájmy a hodnoty, které jsou chráněné trestním zákonem a které se také někdy označují jako právní statek (může se jednat např. o lidský život, zdraví, osobní svobodu, důstojnost atd...). Objekty trestných činů lze členit z hlediska stupně obecnosti na obecné (rodové), druhové (skupinové) a individuální.³² Fakultativně se může u trestných činů objevit také hmotný předmět útoku, kterým jsou konkrétní lidé či věci, na které pachatel bezprostředně útočí.³³

Druhovým objektem u trestného činu znásilnění a také u ostatních trestných činů uvedených v hlavě III. zvláštní části trestního zákoníku je lidská důstojnost v sexuální oblasti. Individuálním objektem je právo člověka svobodně

³² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání.* Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, str. 176-178.

³³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání.* Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, 183.

se rozhodovat o svém pohlavním životě. Předmětem útoku³⁴ může být kdokoliv, tedy jak žena, tak i muž, případně hermafrodit („*oboupohlavní bytost, androgyn, u kterého se vyskytují současně mužské i ženské pohlavní orgány-varlata a vaječníky-vnitřní a vnější genitálie bývají obvykle smíšené*“). Není podstatný věk znásilňované osoby ani její způsob života, pověst či vyspělost. Dokonce není rozhodné ani to, zda se jedná o osobu pohlavně dotčenou či nikoliv. Předmětem útoku také často bývá osoba, se kterou pachatel žije v manželství³⁵ nebo se může jednat o druha či družku, jakož i partnera či partnerku ve smyslu zákona o registrovaném partnerství (zák. č. 115/2006).³⁶

Na tomto místě považují za nezbytné zmínit se také o procesních souvislostech, a sice o trestním stíhání se souhlasem poškozeného. Trestní stíhání pro trestný čin znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 proti tomu, kdo je nebo v době spáchání činu byl ve vztahu k poškozenému partnerem, manželem či druhem lze zahájit a v již zahájeném trestním stíhání je možné pokračovat pouze se souhlasem poškozeného (srov. § 163 trestního řádu). Souhlasu s trestním stíháním však není třeba, pokud byla tímto trestným činem způsobena smrt; poškozený není schopný dát souhlas pro duševní chorobu či poruchu, pro kterou byla jeho svéprávnost omezena; poškozený je osoba mladší 15 let či je z okolností zřejmé, že souhlas nebyl dán nebo byl vzat zpět z důvodu tísně vyvolané výhrůžkami, nátlakem, závislostí nebo podřízeností (viz § 163a odst. 1 trestního řádu).³⁷

3.2 Objektivní stránka trestného činu znásilnění

Dalším obligatorním znakem skutkové podstaty trestného činu je objektivní stránka, která charakterizuje způsob spáchání trestného činu a jeho následky. K obligatorním znakům charakterizujícím objektivní stránku trestného činu patří jednání, následek a příčinný vztah (kauzální nexus) mezi jednáním

---

³⁴ Ještě před přijetím tzv. Langerovy novely (zák. č. 144/2001 Sb.) mohla být předmětem útoku pouze žena. Znásilnění muže se právně kvalifikovalo jako trestný čin vydírání.

³⁵ Viz judikát R 17/1955, podle kterého se o trestný čin znásilnění jedná i tehdy, pokud pachatel/ka násilím či pohrůžkou násilí nebo zneužitím bezbrannosti donutí manžela či manželku k pohlavnímu styku.

³⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: komentář: § 140-421*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1651.

³⁷ FENYK, Jaroslav, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Tomáš GRIVNA. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0, str. 222-223.

a následkem. Fakultativní znaky objektivní stránky jsou zejména místo a čas jednání, účinek, zvláštní způsob spáchání, prostředek trestného činu aj.³⁸

Jednání může mít formu konání, ale také opomenutí. Z tohoto hlediska je možné rozlišovat trestné činy komisivní (čistě činnosti) a omisivní (nečinnosti), přičemž trestný čin znásilnění se řadí mezi komisivní delikty, které lze spáchat pouze konáním.³⁹

Objektivní stránka základní skutkové podstaty podle § 185 odst. 1 spočívá v tom, že pachatel jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku nebo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti. Tento trestný čin je tedy charakteristický dvojím jednáním, dochází k násilnému jednání a poté k vykonání soulože. Skutková podstata trestného činu znásilnění je v § 185 odst. 1 doplněna o jednání, které se dříve postihovalo pouze jako vydírání (§ 235 zák. č. 140/1961 Sb.), avšak tento způsob jednání patří nepochybně k sexuálním trestným činům. Rovněž je třeba podotknout, že v rámci vydírání nebylo postihováno zneužívání bezbrannosti, které je však pro takové jednání typické.⁴⁰ Pro objasnění objektivní stránky je zapotřebí zmínit i kvalifikovanou skutkovou podstatu ve smyslu § 185 odst. 2 písm. a), podle které se postihuje také vykonání soulože nebo jiného pohlavního styku. Podle současné právní úpravy je možné u pachatele trestného činu znásilnění rozlišovat tři druhy sexuálního jednání, tedy konkrétně pohlavní styk, soulož a jiný pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží.⁴¹

3.2.1 Pohlavní styk

Podle teorie i praxe se pohlavním stykem rozumí „*jakýkoliv způsob ukájení pohlavního pudu na těle jiné osoby*“, přičemž se může jednat o osobu stejného i odlišného pohlaví. Tento široký pojem v sobě zahrnuje jednání vyvolaná pohlavním pudem, přičemž podstatou je fyzický kontakt s druhou osobou. Jedná se tedy o takový dotyk, jehož cílem je ukojení sexuální touhy, avšak je nepodstatné, zda skutečně v daném případě k uspokojení dojde. Při

---

³⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, str. 185.

³⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, str. 187.

⁴⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1650.

⁴¹ BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Znásilnění v ČR-trestné činy a odsouzení pachatelé*. Praha: IKSP, 2015. ISBN: 978-80-7338-153-0, str. 22.

pohlavním styku je pachatel buď přímo v osobním kontaktu s obětí a koná na jejím těle určité sexuální praktiky nebo se může jednat o vzájemné pachatelem vynucené jednání s poškozeným v sexuální oblasti.⁴²

Pohlavní styk je pojem obecný, který v sobě zahrnuje širokou paletu sexuálních činností, jako je soulož neboli koitus, jiný pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží, ale také další formy ukájení pohlavního pudu provedené způsobem nesrovnatelným se souloží.⁴³

Soulož

Podstata soulože spočívá ve „*spojení pohlavních orgánů muže a ženy*“, tedy mužský pohlavní úd vniká do ženského pohlavního ústrojí (pochvy, vaginy). Je tedy zapotřebí, aby se tyto orgány spolu spojily v jeden okamžik, přičemž postačí i jen částečné zasunutí mužského pohlavního údu do pohlavního ústrojí ženy. Také je třeba zmínit, že dokonce nemusí ani dojít k porušení panenské blány. V okamžiku spojení pohlavních orgánů je trestný čin znásilnění dokonán. Není tedy podstatné, zda v konkrétním případě dojde k sexuálnímu uspokojení pachatele či nikoliv.⁴⁴

Pohlavní styk srovnatelný se souloží

Při realizaci pohlavního styku provedeného způsobem srovnatelným se souloží dochází k situaci srovnatelné s tou, jaká nastává u soulože. Rozhodujícím kritériem je tedy srovnatelnost provedení, proto je důležité, aby tento pohlavní styk byl srovnatelný se situací, která nastává v okamžiku spojení ženských a mužských pohlavních orgánů. Jedná se o takové případy, kdy do pohlavního orgánu ženy neproniká mužský pohlavní úd, ale určitým mechanismem (např. jazykem, prsty, jiným předmětem) je simulována situace stejná, která nastává při průniku mužského pohlavního údu do vaginy (pochvy) ženy. Tento mechanismus je tedy schopný vyvolat stejný účinek, který nastává při skutečné souloži. Zároveň je třeba zmínit, že pohlavní dráždění vzniká bez ohledu na skutečnost, zda se

---

⁴² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1651.

⁴³ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Petr ZEMAN.: Trestný čin znásilnění v českém trestním právu: když sovy nejsou, čím se zdají být. In: KALVODOVÁ, Věra, Marek FRYŠTÁK A Jan PROVAZNÍK (eds.): *Trestní právo (stále) v pohybu. Pocta Vladimíru Kratochvílovi k 70. narozeninám*. Brno: Masarykova univerzita, 2018, ISBN 978-80-210-8921-1, str. 54.

⁴⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1655.

jedná o skutečný pohlavní úd nebo pouze jeho náhražku. Ženy často ani nejsou schopné rozpoznat, čím bylo do jejich pohlavního ústrojí pronikáno, jelikož tyto orgány nemají takovou rozpoznávací schopnost. K situaci srovnatelné se souloží dochází i v případě mužského pohlavního údu, který však nevniká do vaginy, ale jsou použity jiné srovnatelné části lidského těla (ať už ženského či mužského). Za jiný pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží se podle judikatury považuje především orální pohlavní styk (tzv. „*felace, cunnilingus a anilingus, též rimming*“) a anální pohlavní styk („*coitus analis*“), ale také sem můžeme zařadit zasouvání prstů (tzv. „*digitální penetrace*“) nebo předmětů připomínajících svým vzhledem mužský pohlavní úd do ženského pohlavního ústrojí, příp. další způsoby srovnatelného používání předmětů jakožto náhražek pohlavních orgánů.⁴⁵

V praxi byl posuzován případ, kdy pachatel za použití násilí povalil nezletilou dívku na zem, svléknul ji kalhoty (včetně spodního prádla) a snažil se na ni vykonat soulož, což se mu však přes aktivní fyzický odpor napadené nepodařilo. Místo soulože však dívce přes její verbální i fyzickou obranu orálně dráždil odhalené genitálie. K tomu Nejvyšší soud ČR uvedl, že takové jednání je třeba posoudit jako jeden dokonáný trestný čin znásilnění, nikoliv jako dva skutky (jeden skutek spočívající v násilném vykonání soulože-nedokonáný a druhý skutek spočívající v násilném vykonání jiného obdobného pohlavního styku-dokonáný). Smyslem tzv. Langerovy novely (zák. č. 144/2001 Sb.) bylo totiž rozšíření skutkové podstaty znásilnění, kdy vedle soulože je taktéž postihován jiný obdobný pohlavní styk, do kterého spadá rovněž tzv. cunnilingus spočívající v orálním dráždění ženských pohlavních orgánů. K naplnění skutkové podstaty trestného činu znásilnění totiž postačí naplnění jedné z alternativně vyjádřených a rovnocenných forem jednání. Pokud tedy pachatel svým jednáním naplnil jednu z alternativně vyjádřených forem sexuálních aktivit ve stadiu pokusu, bude takové jednání subsidiární vůči jinému jednání, kterým pachatel dokonal trestný čin jinou alternativou.⁴⁶

V této souvislosti je také třeba zmínit, že nezáleží v jaké pozici se nachází pachatel. Nejvyšší soud ČR dovodil, že o jiný pohlavní styk provedený způsobem

---

⁴⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1655-1656.

⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 8. 2010, sp. zn. 3 Tdo 611/2010, uveřejněný pod číslem 32/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní.

srovnatelným se souloží se jedná i v případech, kdy pachatel násilným jednáním donutí poškozeného, aby strpěl dráždění svého pohlavního orgánu ústy pachatele. Nemusí se tedy jednat pouze o situace, kdy pachatel násilným jednáním či zneužitím bezbrannosti donutí jiného, aby dráždil ústy jeho pohlavní orgán. Zájem na ochraně práva svobodně se rozhodovat o svém pohlavním životě je totiž narušen v obou případech (ať už pachatel vystupuje v aktivní či pasivní roli).⁴⁷

Pohlavní styk nesrovnatelný se souloží

Za jiný pohlavní styk provedený způsobem nesrovnatelným se souloží je možné považovat jednání pachatele, které směřuje k jeho sexuálnímu vzrušení a je zaměřeno proti intimním partiím, avšak není tolik intenzivní a spočívá zejména v ohmatávání, tisknutí a líbání genitálií či prsou.⁴⁸

Podle § 185 odst. 1 se postihují méně závažné formy pohlavního styku (například již výše uvedené ohmatávání genitálií), zatímco soulož a jiný pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží patří k okolnostem podmiňujícím použití vyšší trestní sazby ve smyslu § 185 odst. 2.⁴⁹ V případě soulože i jiného pohlavního styku provedeného způsobem srovnatelným se souloží je třeba takové jednání posoudit podle § 185 odst. 1, 2 písm. a), jelikož se jedná o zvlášť přitěžující okolnost podle § 185 odst. 2 písm. a), která je naplněna v případě, že je takový čin spáchán činem vymezeným v odstavci 1.⁵⁰

V určitých případech (např. u digitální penetrace-zasouvání prstů do pochvy ženy, zasouvání pohlavního údu mezi prsa ženy-coitus inter femora, zasouvání mužského pohlavního údu do podpaží, vzájemné tření genitálií u žen či vzájemné masturbace) je sporné, zda je podřadit pod odstavec 1 či 2. Podle Gřivny případ digitální penetrace nebo zasouvání mužského údu mezi prsa ženy nepatří mezi pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží, a to

---

⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 5. 2009, sp. zn. 3 Tdo 535/2009, uveřejněné pod číslem 25/2010 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní.

⁴⁸ HEJDUK, Marek. Komparace trestného činu znásilnění dle dřívější a současné trestně právní úpravy (+ mezinárodní srovnání). *Trestní právo*. 2011, roč. 16, č. 12. ISSN 1211-2860, str. 24-25.

⁴⁹ GRIVNA, Tomáš. Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie* [online]. 2009, č. 10 [cit. 30. 10. 2022] ISSN 1210-6348, str. 68. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/2678/BA_10_2009_web.pdf

⁵⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1651.

z důvodu, že zde nedochází ke styku pohlavních orgánů.⁵¹ Osobně se spíše přikláním k názoru Šámala a Šámalové, kteří uvádějí, že digitální penetraci lze považovat za srovnatelnou se souloží pouze v případě hlubokého pronikání prstů do pochvy ženy.⁵² Nejvyšší soud ČR dovedl, že o jiný pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží se jedná pouze v situacích, kdy způsob provedení a závažnost je srovnatelná se souloží. Závažnost je pak zapotřebí hodnotit s přihlédnutím k fyzickým i psychickým následkům pro oběť. Pokud obviněný během osahávání zasunul prsty do pochvy, avšak tato sexuální praktika pro poškozenou nebyla natolik traumatizující jako násilná soulož, potom takové jednání není možné právně kvalifikovat jako jiný pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží.⁵³ Nejvyšší soud ČR také posuzoval případ manuální masturbace, kdy obviněný „*obnažil svůj pohlavní úd a požadoval po poškozené, aby mu ho třela rukou, nebo sála ústy, s čímž poškozená nesouhlasila, načež uchopil její levou ruku, položil ji na svůj pohlavní úd a začal s ní po údu pohybovat a poškozená z obavy, aby ji neublížil, třela jeho pohlavní úd, až došlo k ejakulaci.*“ Manuální masturbace je akt simulující pohyb tření, ke kterému dochází při souloží, avšak pohlavní úd je místo spojení s ženským pohlavním orgánem vkládán do ruky za tímto účelem. Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že v daném případě šlo o jiný pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží ve smyslu § 185 odst. 2 písm. a) TZ.⁵⁴

3.2.2 Prostředky k dosažení pohlavního styku

Pachatel může oběť donutit k pohlavnímu styku alternativními způsoby: použitím násilí, pohrůzkou násilí, pohrůzkou jiné těžké újmy či zneužitím bezbrannosti.

Komentářová literatura definuje donucení jiného k pohlavnímu styku jako „*překonání vážně míněného odporu nebo jeho podlehnutí při seznání beznadějnosti kladení odporu, s ohledem na to, že mu pachatel za použití násilí nebo pohrůžky násilí nebo pohrůžky jiné těžké újmy nedal žádnou možnost odpor projevit.*“ O donucení se tedy nejedná, pokud dotyčná osoba s pohlavním stykem

⁵¹ GŘIVNA, Tomáš. Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie* [online]. 2009, č. 10 [cit. 30. 10. 2022] ISSN 1210-6348, str. 68. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/2678/BA_10_2009_web.pdf

⁵² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1656.

⁵³ Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, sv. 35/2007, pod č. T 990.

⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 3 Tdo 182/2012.

po počátečním odporu nakonec dobrovolně souhlasí nebo pokud je odpor pouze předstíraný.⁵⁵ V praxi často dochází k situacím, kdy znásilňovaná osoba přestane klást odpor z důvodu beznaděje, vyčerpání či strachu. Ani v těchto situacích nelze usuzovat na dobrovolný souhlas s pohlavním stykem. K rozhodujícím skutečnostem při posuzování, zda v daném případě byl kladen odpor, náleží zejména přítomnost fyzického odporu (může se jednat např. o kopání, kousání, bití nebo odstrkování), snaha o útěk, přivolání pomoci, využití lsti aj.⁵⁶ Podle judikatury Nejvyššího soudu ČR je však postačující, pokud se znásilňovaná osoba brání méně intenzivně (například využije pouze slovní obranu či lehké odstrčení pachatele), neboť v daném případě je takový odpor jasně dáván najevo. Klazení zřejmého fyzického odporu tedy není nutné. Stačí, když pachateli byla nevole takové osoby s jeho konáním zřejmá.⁵⁷

Použití násilí

Násilí je soudní praxí definováno jako „*použití fyzické síly za účelem překonání nebo zamezení vážně míněného odporu znásilňované osoby a dosažení pohlavního styku proti její vůli.*“ Ve smyslu § 119 TZ se násilím rozumí také uvedení jiného do stavu bezbrannosti lští nebo jiným podobným způsobem. Jedná se především o situace, kdy pachatel lstivě přiměje druhou osobu k požití určité omamně látky, aby v důsledku takového požití upadla do bezvědomí či spánku a mohl tak na ní vykonat pohlavní styk.⁵⁸ V právní teorii se můžeme setkat s násilím ve formě vis absoluta, které vylučuje jiné než žádoucí chování, složka vůle buď chybí nebo se nemůže uplatnit (osoba je např. svázána, tedy není schopna jednat) a násilím ve formě vis compulsiva, které spočívá v působení na psychiku osoby, složka vůle zůstává zachována, je však ovlivněna násilím (může se jednat např. o bití doplněné o pohrůžku, že v tomto bude pokračováno, dokud se oběť nepodrobí).⁵⁹

---

⁵⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1653.

⁵⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, str. 609.

⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2014, sp. zn. 11 Tdo 294/2014.

⁵⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1652.

⁵⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, str. 582.

Pohrůžka násilí

Pohrůžka násilí zahrnuje nejen pohrůžku bezprostředního násilí, nýbrž i pohrůžku takového násilí, které má být vykonáno teprve někdy v budoucnu. Zatímco u loupeže (§ 173 TZ) je zapotřebí pohrůžka bezprostředního násilí, u znásilnění postačí i pohrůžka prostřednictvím dopisů či telefonního hovoru. S ohledem na povahu znásilnění, které směřuje k dosažení pohlavního styku, musí však nakonec k osobnímu kontaktu mezi pachatelem a poškozenou osobou dojít, což je rozdíl oproti vydírání (§ 175 TZ). Může se jednat o situace, kdy pachatel hrozí násilím prostřednictvím telefonu, aby se poškozená dostavila na určité místo za účelem pohlavního styku, přičemž dotyčná osoba se skutečně ze strachu na dané místo dostaví a poté již není zapotřebí, aby byla daná pohrůžka opakována. Musí se však jednat o takovou pohrůžku, ze které je patrné, že násilí bude použito, pokud se daná osoba nepodrobí vůli útočnicka. Pohrůžka násilí může směřovat nejen vůči napadené osobě, ale také například proti dítěti, příbuznému či majetku, přičemž nezbytným předpokladem je právě užití fyzické síly.⁶⁰

Pohrůžka jiné těžké újmy

Pohrůžkou jiné těžké újmy se naproti tomu rozumí nikoliv hrozba fyzickým násilím, nýbrž hrozba způsobením újmy na cti, dobré pověsti, které ve výsledku může způsobit i rozvrat rodinného života, za předpokladu, že tato újma se objektivně jako těžká újma jeví a napadená osoba jí také jako těžkou újmu pociťuje. Nejvyšší soud ČSR v jednom ze svých rozhodnutí konstatoval, že za jinou těžkou újmu je také možné považovat i zahájení trestního stíhání v důsledku oznámení trestného činu, což pachatel využívá jako prostředek k donucení jiného, aby něco konal, opominul či strpěl. Není však podstatné, zda se dotyčná osoba skutečně trestného činu dopustila či nikoliv.^{61,62}

Zneužití bezbrannosti

Za stav bezbrannosti je možné označit pouze takový stav, ve kterém oběť není schopna projevit vlastní vůli či klást odpor jednání pachatele. O tento stav se však nebude jednat v situaci, kdy je oběť natolik fyzicky i duševně vyspělá, že je

⁶⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1652.

⁶¹BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita-téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie. ISBN 978-80-7338-143-1, str. 24-25.

⁶² Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 8. 4. 1981 sp. zn. 6 Tz 12/81.

schopna rozpoznat povahu jednání pachatele a svůj případný nesouhlas s tímto jednáním dát jasně najevo.⁶³ Není rozhodující, zda se dotyčná osoba nachází ve stavu bezbrannosti relativně stále či zda tento stav byl teprve vyvolán (např. v důsledku jejího fyzického či psychického stavu, v důsledku zásahu osoby odlišné od pachatele bez předchozí domluvy s ním nebo na základě přičinění pachatele, pokud pojal úmysl mít s ní pohlavní styk teprve po uvedení do tohoto stavu).⁶⁴

Podle formy můžeme bezbrannost členit na celkovou neboli absolutní, fyzickou a psychickou. O absolutní neboli celkovou bezbrannost se jedná v situaci, kdy oběť sama nevnímá okolní svět, není schopna samostatně jednat, tedy ani ovlivnit pachatelovo konání. Jedná se zejména o případy, kdy oběť je v bezvědomí, v mdlobách, pod silným vlivem alkoholu či drog.⁶⁵ V této souvislosti lze zmínit případ, kdy pachatel přidával poškozené bez jejího vědomí do jídla a pití omamnou látku heroin, a to v úmyslu utlumit její volní procesy. Následně poškozené zasouval do vaginy a análního otvoru různé erotické pomůcky a prsty, olizoval její genitálie, dokonce po ni požadoval, aby mu sála jeho pohlavní úd. Jelikož poškozená nebyla schopna svobodně projevit vůli v důsledku požití této omamné látky, přistoupila tak bez jakéhokoliv odporu na všechny pachatelovy požadavky.⁶⁶

Ve stavu absolutní bezbrannosti se nachází i osoba spící, avšak jen do té doby, než se vzbudí. Pokud tedy pachatel zneužije spánek ženy k vykonání soulože, dopouští se trestného činu znásilnění. V případě, že pachatel počítá s tím, že se žena včas vzbudí a bude ho považovat za svého manžela, nejedná se o trestný čin znásilnění, nýbrž o trestný čin poškozování cizích práv ve smyslu § 181 odst. 1 písm. b) TZ.⁶⁷

O psychické bezbrannosti lze hovořit ve chvíli, kdy oběť sice okolní svět vnímá, nicméně v důsledku jejího opožděného vývoje není schopna danou situaci logicky vyhodnotit a účinným způsobem na ni reagovat. Nejčastěji tomu tak bude u osob mentálně zaostalých, dětí nízkého věku nebo také u osob duševně chorých,

---

⁶³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 3. 1994, sp. zn. 3 To 105/93.

⁶⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1654.

⁶⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1653.

⁶⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2010, sp. zn. 6 Tdo 666/2010.

⁶⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR ze dne 14. 9. 1978, sp. zn. 4 Tz 62/78.

kteře nechápu podstatu konání pachatele, a tudíž nejsou schopny posoudit význam odporu proti vyžadované souloži. O zneužití bezbrannosti se jedná tehdy, pokud pachatel o takovém stavu poškozené ví a záměrně ho využije k dosažení svého záměru. Oběť se také může ocitnout ve stavu fyzické bezbrannosti, která se naopak vyznačuje tím, že význam pachatelova konání chápe, vnímá svět okolo sebe, avšak z důvodu nedostatku tělesných sil či schopností není schopna se účinným způsobem bránit. Může se jednat např. o osobu svázanou, ochrnutou, vysílenou věkem či nemocí, osobu na vozíku atp.⁶⁸

Podle Nejvyššího soudu ČR se ve stavu bezbrannosti může ocitnout také pacient, na kterém lékař provádí takový typ zákroku, jehož způsob provedení vyšetřovanou osobu jistým způsobem omezuje v možnosti zaznamenat určitý úkon a přiměřeným způsobem na něj reagovat (jedná se např. o gynekologickou prohlídku, při které je žena vyšetřována na gynekologickém křesle s roztaženými dolními končetinami zaháknutými v opěrkách a s odvráceným zrakem). Stav bezbrannosti tedy nemusí nutně spočívat pouze v bezbrannosti absolutní, kdy poškozená osoba není schopna projevit svou vůli a účinným způsobem se bránit, ale může se jednat i o bezbrannost částečnou, kdy schopnost rozhodovat o svém pohlavním životě je značným způsobem snížena či omezena.⁶⁹

3.3 Subjekt trestného činu znásilnění

Subjektem (pachatelem) trestného činu je ten, „*kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná*“ (viz § 22 odst. 1 TZ). Trestně odpovědnou osobou se může stát jak osoba fyzická, tak osoba právnická.

Aby se fyzická osoba mohla stát pachatelem, musí být v době spáchání činu příčetná, dovršit 15. rok věku a také být rozumově a mravně vyspělá, pokud se jedná o mladistvého. Ten, kdo v době spáchání činu ještě nedovršil 15. rok věku, není trestně odpovědný (srov. § 25 TZ). Na základě tohoto ustanovení můžeme dospět k závěru, že trestní odpovědnost nastává dnem, který následuje po dni 15. narozenin. Příčetností rozumíme způsobilost být pachatelem trestného

---

⁶⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1654.

⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 8. 2011, sp. zn. 3 Tdo 929/2011, uveřejněné pod číslem 24/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní.

činu, pokud závisí na duševních schopnostech pachatele.⁷⁰ Za nepřičetnost není trestně odpovědný ten, kdo v době spáchání činů nemohl pro duševní poruchu rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládnout své jednání (srov. § 26 TZ). U mladistvých je jejich trestní odpovědnost podmíněna kromě věku a přičetnosti také dosažením rozumové a mravní vyspělosti. Pokud mladistvý v době spáchání činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládnout své jednání, není za takový čin trestně odpovědný (srov. § 5 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže, zák. č. 218/2003 Sb.).

Jelikož je trestný čin znásilnění dvoufázový (spočívá v násilném jednání a vykonání pohlavního styku), spolupachatelem tak může být každý, kdo se dopustí násilného jednání, zatímco druhý vykoná pohlavní styk nebo naopak.⁷¹ V této souvislosti lze zmínit případ, kdy obviněný poškozenou držel za hlavu, aby se nemohla bránit, přičemž tímto jednáním ji donutil k souloži, kterou následně vykonal jiný muž. Jelikož oba muži měli úmysl donutit poškozenou k souloži společným jednáním, jejich jednání v souhrnu naplnilo skutkovou podstatu trestného činu znásilnění.⁷²

Pachatelem i spolupachatelem trestného činu znásilnění může být kdokoliv, tedy jak osoba ženského, tak mužského pohlaví. V právní teorii se také hovoří o obecných trestných činech. Jedním z mýtů o znásilnění je tvrzení, že pachateli mohou být pouze muži. Ve většině případů tomu tak bývá, nicméně pachatelkami se mohou stát i ženy. U žen je typické, že si mnohdy vybírají slabší oběti nebo využívají početní převahy, příp. použití zbraně.⁷³ Rovněž je nesprávné tvrzení, že pachatelem je pouze osamocený podivín schovávající se v noci v parku. Ve většině případů je totiž pachatelem někdo, koho oběť znala. Může se jednat o manžela/manželku, partnera/partnerku, druha/družku, příbuzného, souseda, lékaře atp.⁷⁴

---

⁷⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, str. 212.

⁷¹ NOVOTNÝ, Oto, Tomáš GRIVNA, Pavel ŠÁMAL a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 2., *Zvláštní část*. 6., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-509-0, str. 118-119.

⁷² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 1955, sp. zn. 1 Tz 76/55.

⁷³ BENEDICT, Helen. *To není vaše vina!: rádce pro ženy, muže, dospívající, jejich přátele a rodiny : jak se vyrovnat se sexuálním napadením*. Přeložil Miloslav KORBELÍK. Praha: One Woman Press, 2003. ISBN 80-86356-17-5, str. 247-248.

⁷⁴ BENEDICT, Helen. *To není vaše vina!: rádce pro ženy, muže, dospívající, jejich přátele a rodiny : jak se vyrovnat se sexuálním napadením*. Přeložil Miloslav KORBELÍK. Praha: One Woman Press, 2003. ISBN 80-86356-17-5, str. 37-38.

Na základě ustanovení § 7 TOPO může být pachatelem trestného činu znásilnění také právnická osoba. Zákonem č. 141/2014 Sb. byl do výčtu trestných činů, jež může spáchat právnická osoba, zařazen mimo jiné i trestný čin znásilnění. K jeho zařazení do výše uvedeného zákona došlo zejména z důvodů potřeby splnění závazků vyplývajících ze směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/92/EU ze dne 13. 12. 2011, která se týká boje proti pohlavnímu zneužívání, pohlavnímu vykořisťování dětí a dětské pornografii.⁷⁵

3.4 Subjektivní stránka trestného činu znásilnění

Posledním obligatorním znakem skutkové podstaty trestného činu je subjektivní stránka, kterou můžeme definovat jako vnitřní, resp. psychický vztah pachatele ke skutečnostem zakládajícím trestný čin. Jediným obligatorním znakem subjektivní stránky je zavinění, které je nezbytným předpokladem trestní odpovědnosti. Nelze totiž hovořit o trestném činu, pokud zde chybí zavinění. Tato skutečnost mimo jiné vyplývá i z jedné ze základních zásad trestního práva hmotného „*nullum crimen sine culpa*“.⁷⁶

V případě zavinění můžeme hovořit o jeho bipartici, rozlišujeme úmysl (přímý, nepřímý) a nedbalost (vědomou, nevědomou). Trestný čin je spáchán úmyslně, pokud pachatel chtěl svým jednáním způsobit trestněprávně relevantní následek anebo byl s takovým následkem srozuměn (srov. § 15 TZ). O nedbalostní zavinění se jedná v případě, kdy pachatel věděl, že svým jednáním může způsobit následek popsany ve skutkové podstatě trestného činu, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že se tak nestane anebo nevěděl, že svým jednáním může způsobit daný následek, avšak vzhledem ke svým osobním poměrům a okolnostem o tom vědět měl a mohl (srov. § 16 TZ).

Pokud forma zavinění není výslovně uvedena u příslušné základní skutkové podstaty trestného činu, je třeba vycházet z ustanovení § 13 odst. 2 TZ, které stanoví, že k trestní odpovědnosti je zapotřebí úmyslné zavinění, pokud není výslovně trestním zákoníkem stanoveno, že postačuje zavinění z nedbalosti. Jelikož u trestného činu znásilnění ve smyslu § 185 odst. 1 TZ není vyžadována

---

⁷⁵JELÍNEK, Jiří. *Ještě k rozsahu kriminalizace jednání právnických osob*. Bulletin advokacie [online]. 2017, č. 4 [cit. 30. 10. 2022]. ISSN 1805-8280, str. 17-18. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_4_2017_web.pdf

⁷⁶JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, str. 229-230.

nedbalostní forma zavinění, můžeme tedy dospět k závěru, že po subjektivní stránce se jedná o úmyslný trestný čin.

U kvalifikovaných skutkových podstat platí opačná zásada. Z hlediska zavinění postačí nedbalost, pokud trestní zákon nevyžaduje v daném případě úmysl (srov. § 17 TZ). Pokud tedy např. pachatel spáchá trestný čin znásilnění na dítěti (osobě mladší 18 let) nebo dítěti mladším 15 let, postačí i zavinění ve formě nevědomé nedbalosti. Není tedy zapotřebí, aby pachatel znal věk poškozené osoby, stačí, že vzhledem ke svým osobním poměrům a okolnostem o takové skutečnosti vědět měl a mohl.⁷⁷ Stejně tak tomu bude v případě, kdy pachatel spáchá takový čin na osobě nacházející se v místě, kde se omezuje osobní svoboda (avšak nevědomost o takové skutečnosti lze jen stěží předpokládat). Jedinou výjimkou z hlediska formy zavinění u kvalifikovaných skutkových podstat je spáchání činu se zbraní.⁷⁸ U této jiné skutečnosti ve smyslu § 17 písm. b) TZ je vyžadováno úmyslné zavinění, což můžeme dovodit z ustanovení § 118 TZ, ve kterém se uvádí, že „*trestný čin je spáchán se zbraní, jestliže pachatel nebo s jeho vědomím některý ze spolupachatelů užije zbraně k útoku, k překonání nebo zamezení odporu anebo jestliže ji k tomu účelu má u sebe.*“ Z hlediska těžšího následku může dojít ke způsobení těžké újmy či smrti. V případě těžké újmy postačí zavinění z nedbalosti, nicméně může být způsobena i úmyslně, jelikož se jedná o speciální ustanovení k § 145 TZ, tudíž jednočinný souběh těchto trestných činů je vyloučen. Způsobení smrti jakožto těžšího následku ve smyslu § 17 písm. a) TZ přichází v úvahu pouze z nedbalosti. Pokud by došlo k úmyslnému způsobení smrti, jednalo by se o souběh trestného činu vraždy (§140 TZ) a trestného činu znásilnění (§ 185 TZ).⁷⁹

K fakultativním znakům subjektivní stránky trestného činu náleží pohnutka (motiv) a cíl (záměr). Tyto znaky však nemusí být obsaženy v každé skutkové podstatě, nicméně pokud je příslušná skutková podstata vyžaduje,

---

⁷⁷ Usnesení Nejvyššího soudu SSR zp 14. 11. 1979, sp. zn. 2 To 49/79.

⁷⁸ STOČESOVÁ, Simona. Právní úprava sexuálních trestných činů de lege lata. In: JELÍNEK, Jiří. *Deset let od přijetí českého trestního zákoníku*. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-354-4, str. 295.

⁷⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1658.

stávají se povinnými. V případě trestného činu znásilnění se však tyto fakultativní znaky neobjevují.⁸⁰

V určitých situacích může dojít k nesouladu pachatelova vědění se skutečností, jelikož si pachatel danou skutečnost neuvědomuje anebo má o ní nesprávnou představu. V takovém případě se hovoří o omylu, který je následně možné členit na skutkový, právní a také na omyl pozitivní, negativní.⁸¹ V souvislosti s trestným činem znásilnění považuji za vhodné zmínit se především o skutkovém omylu negativním, který spočívá v tom, že pachatel nezná určitou okolnost podmiňující jeho trestní odpovědnost (v takovém případě je vyloučena trestní odpovědnost za trestný čin spáchaný z úmyslu a z vědomé nedbalosti). Nejvyšší soud ČR se v minulosti zabýval případem, kdy obvinění povalili poškozenou na zem, osahávali a svlékali ji, a i přes její méně intenzivní obranu spočívající v pouhé prosbě o zanechání takového jednání, na ni vykonali soulož. Příčinou této méně intenzivní obrany byly zejména okolnosti, za jakých bylo dané jednání uskutečněno, jakož i osoba poškozené, která byla vyhodnocena jako „osoba mentálně defektní, trpící snížením rozumových schopností do úrovně dolní debility.“ Tento soud konstatoval, že o skutkový omyl negativní by se jednalo v případě, kdyby se obviněný vzhledem k menší intenzitě odporu domníval, že žena s pohlavním stykem souhlasí. V daném případě se však o skutkový omyl negativní nejednalo, jelikož napadená žena vyvíjela méně intenzivní odpor z důvodu opožděného osobnostního vývoje a pachatelé o takové skutečnosti věděli.⁸²

4 KVALIFIKOVANÉ SKUTKOVÉ PODSTATY

Kvalifikované skutkové podstaty obsahují znaky základní skutkové podstaty, jakož i znaky charakterizující vyšší stupeň závažnosti daného jednání. Základní skutková podstata tedy tvoří vždy součást kvalifikovaných skutkových

---

⁸⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, str. 229-230.

⁸¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, s. str. 255.

⁸² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. ledna 1978, sp. zn. 2 Tz 26/77.

podstat, které se objevují zpravidla ve druhých a dalších odstavcích příslušných ustanovení zvláštní části trestního zákoníku a jsou postihovány přísněji.⁸³

V případě trestného činu znásilnění můžeme nalézt kvalifikované skutkové podstaty v § 185 odst. 2, 3 a 4 TZ. Jedná se o situace, kdy se pachatel dopustí trestného činu znásilnění „*souloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží*“ (§ 185 odst. 2 písm. a) TZ), „*na dítěti*“ (§ 185 odst. 2 písm. b) TZ), „*se zbraní*“ (§ 185 odst. 2 písm. c) TZ), „*na dítěti mladším 15 let*“ (§ 185 odst. 3 písm. a) TZ), „*na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda*“ (§ 185 odst. 3 písm. b) TZ), „*způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví*“ (§ 185 odst. 3 písm. c) TZ) anebo „*smrt*“ (§ 185 odst. 4 TZ).

Soulož a jiný pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží

K pojmům soulože a jiného pohlavního styku provedeného způsobem srovnatelným se souloží viz kapitolu 3. 2. 1 Pohlavní styk.

Spáchání činu na dítěti

Dítětem se podle výkladového ustanovení § 126 TZ rozumí „*osoba mladší 18 let*“, pokud trestní zákon nestanoví něco jiného. Na základě tohoto ustanovení můžeme konstatovat, že dítětem se de iure rozumí osoba od narození do 18 let, de facto se však jedná o osobu od 15 do 18 let, neboť spáchání znásilnění na dítěti mladším 15 let je dalším kvalifikačním znakem tohoto trestného činu.⁸⁴ Osoba je tedy dítětem do dne, který předchází 18. narozeninám, jelikož v den 18. narozenin se již nejedná o dítě (osobu mladší 18 let).⁸⁵

Spáchání činu se zbraní

Podle výkladového ustanovení § 118 TZ je trestný čin spáchán se zbraní, pokud pachatel nebo některý ze spolupachatelů s jeho vědomím použije zbraň k útoku, k překonání či zamezení odporu, nebo pokud ji má některá z těchto osob k takovému účelu u sebe. Jako zbraň může posloužit cokoliv, čím je možné učinit

⁸³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, str. 173.

⁸⁴ HEJDUK, Marek. Komparace trestného činu znásilnění dle dřívější a současné trestně právní úpravy (+ mezinárodní srovnání). *Trestní právo*. 2011, roč. 16, č. 12. ISSN 1211-2860, str. 25.

⁸⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1656.

důraznější útok vůči tělu (za předpokladu, že z jednotlivého ustanovení nevyplývá něco jiného). Podle komentářové literatury se zbraní rozumí nejen zbraň ve smyslu technickém (tedy zbraň sečná, bodná a střelná), ale i jakýkoliv jiný předmět, který je schopný způsobit zranění. Konkrétně se tedy může jednat o baseballovou pálku, vidle, pepřový sprej, kámen atp. Zbraň může být užita nejen k přímému fyzickému násilí, ale také k pouhé pohrůzce.⁸⁶

V této souvislosti lze zmínit usnesení Nejvyššího soudu 11 Tdo 323/2014, ve kterém se tento soud zabýval případem obviněného, který před vykonáním soulože natáhl pistol před poškozenou a oznámil jí, že zastřelí jejího přítele nebo ji samotnou, přičemž takto připravenou zbraň položil na stolec vedle postele. Nejvyšší soud konstatoval, že trestný čin znásilnění je spáchán se zbraní také tehdy, pokud ji pachatel užije k zastrašení oběti, tedy nikoliv pouze k přímému fyzickému násilí.⁸⁷ O spáchání trestného činu se zbraní můžeme hovořit také v situaci, kdy pachatel sice zbraně nepoužije ke spáchání trestného činu, nicméně má ji u sebe, aby ji případně mohl za takovým účelem použít. Pokud ovšem pachatel nezamýšlel použít zbraň a ani se k jejímu použití neuchýlil, ačkoliv ji u sebe měl, nelze hovořit o spáchání trestného činu se zbraní. Stejně tak tomu bude v případě, kdy dojde k použití zbraně vůči věci (např. pachatel za použití pracovního nástroje vypáčí dveře).⁸⁸

Spáchání činu na dítěti mladším 15 let

Dalším kvalifikačním znakem je spáchání trestného činu znásilnění na dítěti mladším 15 let. Trestněprávní ochrana těmto osobám je poskytována pouze do dne, který předchází 15. narozeninám, jelikož v den těchto narozenin se již nejedná o dítě mladší 15 let.⁸⁹ V této souvislosti je třeba zmínit, že mezi znaky „dítě“ a „dítě mladší 15 let“ je dán vztah speciality. Pokud se tedy pachatel dopustil násilné soulože na dívce ve věku jedenáct let, bude zapotřebí na takové jednání aplikovat § 185 odst. 3 písm. a) TZ (poskytující ochranu dětem mladším 15 let), nikoliv současně i § 185 odst. 2 písm. b) TZ (poskytující ochranu dětem,

---

⁸⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2009. ISBN 978-80-7400-109-3, str. 1158.

⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2014, sp. zn. 11 Tdo 323/2014.

⁸⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2009. ISBN 978-80-7400-109-3, str. 1159.

⁸⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1308.

tedy osobám mladším 18 let), jak správně dovodil Vrchní soud v Olomouci v jednom ze svých rozsudků.⁹⁰

Místo, kde je omezována osobní svoboda

Zvýšenou ochranu poskytuje zákonodárce osobám, které se nacházejí v místě, kde dochází k omezení osobní svobody. Jedná se zejména o osoby umístěné do vazby, výkonu trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné či ústavní výchovy atp. Důvodem této specifické ochrany je především skutečnost, že omezením osobní svobody ztrácejí tyto osoby možnost účinné obrany proti jednání pachatele, jakož i možnost svobodně se rozhodovat o svém životě. Pro pachatele je tak velice snadné dopustit se trestného činu znásilnění právě na této skupině osob, jelikož v rámci uzavřených prostor a přísného dozoru je pro takové osoby téměř nemožné uniknout pachateli.⁹¹

Těžká újma na zdraví

Těžkou újmu na zdraví definuje trestní zákoník ve výkladovém ustanovení § 122 odst. 2 jako „*vážnou poruchu zdraví nebo jiné vážné onemocnění*“ a zároveň taxativním výčtem stanoví, že za těžkou újmu na zdraví se považuje: „*zmrzačení, ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti, ochromení údu, ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí, poškození důležitého orgánu, zohydění, vyvolání potratu nebo usmrcení plodu, mučivé útrapy, nebo delší dobu trvající porucha zdraví*“ Musí se tedy jednat o vážnou poruchu zdraví či jiné vážné onemocnění, které představuje velmi citelnou újmu v obvyklém způsobu života poškozeného, přičemž porucha zdraví musí trvat po delší dobu (podle soudní praxe se jedná o dobu šesti týdnů, avšak v konkrétním případě může být tato doba delší či kratší).⁹²

Důležité je zmínit, že těžká újma na zdraví zahrnuje nejen delší dobu trvající vážnou poruchu v oblasti zdraví fyzického, ale i psychického, případně

---

⁹⁰ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 1. 2015, sp. zn. 6 To 106/2014, uveřejněný pod číslem 40/2016 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní.

⁹¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1657.

⁹² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1361.

vážné duševní onemocnění trvající po delší dobu, což mimo jiné dovodil i Nejvyšší soud ČSR v jednom ze svých rozhodnutí.⁹³

Jelikož znásilnění představuje natolik silně traumatizující událost, může u některých osob dojít ke vzniku příznaků tzv. posttraumatické stresové poruchy, kterou je také možné za určitých okolností považovat za těžkou újmu na zdraví. Pokud se u poškozené v důsledku jednání obviněného rozvinula posttraumatická stresová porucha, která může přetrvávat do konce jejího života a omezuje ji v obvyklém způsobu života, pak lze takovou poruchu považovat za těžkou újmu na zdraví ve smyslu § 122 odst. 2 písm. i) TZ.⁹⁴

K výše uvedenému je třeba poznamenat, že těžká újma na zdraví musí být způsobena v důsledku násilného jednání, jehož záměrem je dosažení pohlavního styku, tedy nikoliv v důsledku zlosti nebo msty za nemožnost dosáhnout pohlavního styku (v takovém případě by se totiž nejednalo o naplnění kvalifikované skutkové podstaty ve smyslu § 185 odst. 1, odst. 3 písm. c) TZ, jelikož tento těžší následek nebyl způsoben činem uvedeným v odstavci 1).⁹⁵

Smrt

Smrt můžeme na základě poznatků lékařské vědy definovat jako biologickou smrt mozku (tzv. cerebrální smrt), což je takový stav organismu, kdy je obnovení všech životních funkcí již vyloučeno. Mozkovou smrtí se tedy rozumí „*nevratná ztráta funkce celého mozku, včetně mozkového kmene*“ (viz § 2 písm. e) transplantačního zákona, zák. č. 285/2002 Sb.).⁹⁶

K naplnění kvalifikované skutkové podstaty ve smyslu § 185 odst. 1, odst. 4 TZ je zapotřebí, aby byla smrt způsobena z nedbalosti. Pokud by pachatel způsobil smrt úmyslně, jednalo by se o souběh trestného činu vraždy podle § 140 TZ a trestného činu znásilnění podle § 185 TZ. Za předpokladu, že má pachatel již od počátku provádění svého násilného jednání směřujícího k dosažení pohlavního styku v úmyslu napadenou osobu usmrtit, bude se jednat o jednočinný souběh těchto trestných činů. Avšak v případě, že pachatel nejprve vykoná násilné jednání v úmyslu donutit napadenou osobu k pohlavního styku a teprve v průběhu

⁹³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 2. 7. 1980, sp. zn. 4 To 24/80.

⁹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2010, sp. zn. 4 Tdo 821/2010.

⁹⁵ Stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 19. 1. 1982, č. Tpjf 158/80 (uveřejněné pod č. 17/1982 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

⁹⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1298.

takového jednání změní svůj původní záměr a danou osobu usmrtí, bude se jednat o vícečinný souběh těchto trestných činů.⁹⁷

Důležité je zmínit, že mezi jednáním pachatele a tímto těžším následkem v podobě smrti musí být dána příčinná souvislost. V tomto kontextu lze uvést případ, kdy se pachatel velice brutálním a surovým způsobem pokusil znásilnit starší ženu, kterou znal jako sousedku a rovněž věděl o jejím srdečním onemocnění, přičemž poškozená za necelé dvě hodiny v důsledku srdečního infarktu vyvolaného silnou psychickou a fyzickou zátěží způsobenou útokem zemřela. V daném případě byla příčinná souvislost mezi jednáním pachatele a způsobeným následkem shledána, stejně tak jako zavinění ve formě nevědomé nedbalosti, neboť pachatel o srdečním onemocnění poškozené věděl, stejně tak měl obecnou představu o tom, že starší lidé jsou mnohem citlivější na silné podněty, v důsledku čehož u nich mohou nastat chorobné změny (tedy vzhledem ke svým osobním poměrům a okolnostem měl a mohl vědět, že může dojít ke vzniku tohoto následku v podobě smrti).⁹⁸

5 VÝVOJOVÁ STADIA TRESTNÉHO ČINU ZNÁSILNĚNÍ

Vývojová stadia trestné činnosti můžeme definovat jako určité stupně nebo fáze, které jsou charakteristické pro uskutečňování pachatelova záměru spáchat trestný čin. K vývojovým stadiím trestného činu náleží příprava, pokus a dokonání trestný čin. V širším smyslu je možné vedle těchto tří vývojových stadií rozlišovat také pojetí a vyjádření myšlenky spáchat trestný čin, přičemž pouhé pojetí myšlenky spáchat trestný čin nemá trestněprávní význam („*cogitationis poenam nemo patitur*“). Stejně tak tomu bude v případě vyjádření takové myšlenky, pokud tím ovšem nedojde k naplnění skutkové podstaty některého trestného činu („*delicta sui generis*“). K výše uvedenému je třeba dodat, že o vývojových stadiích můžeme hovořit pouze v případě úmyslných trestných činů.^{99,100}

---

⁹⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1658-1659.

⁹⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soud ČR ze dne 11. 1. 1984, sp. zn. 11 To 109/83.

⁹⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, str. 289-290.

¹⁰⁰ ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GRÍVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7, str. 238-239.

5.1 Příprava trestného činu znásilnění

Trestní zákoník definuje přípravu v ustanovení § 20 odst. 1 jako jednání spočívající v „úmyslném vytváření podmínek pro spáchání zvlášť závažného zločinu“ a zároveň poskytuje demonstrativní výčet přípravného jednání (jedná se především o organizování trestného činu, opatřování nebo přizpůsobování prostředků či nástrojů k jeho spáchání, spolčení, sročení, návod nebo pomoc). Takové jednání je přípravou pouze tehdy, pokud to trestní zákoník výslovně u příslušného trestného činu stanoví a pokud zároveň nedošlo k pokusu ani k dokonání zvlášť závažného zločinu.¹⁰¹ K tomu je třeba poznamenat, že příprava je trestná podle stejné trestní sazby, která je stanovena na zvlášť závažný zločin, ke kterému směřovala, pokud trestní zákon nestanoví jinak (srov. § 20 odst. 2 TZ).

V případě trestného činu znásilnění je trestnost přípravy vyjádřena v ustanovení § 185 odst. 5 TZ. Podle Šámala a Šámalové bude pachatel trestný za přípravu k tomuto zvlášť závažnému zločinu, pokud svým jednáním naplní některou z kvalifikovaných skutkových podstat ve smyslu § 185 odst. 2, 3, 4 TZ.¹⁰² Osobně se spíše přikláním k názoru Hrušky a Voleveckého, kteří tvrdí, že v případě tohoto zvlášť závažného zločinu přichází v úvahu příprava pouze ve vztahu k odstavci druhému a třetímu, nikoliv čtvrtému, neboť takovým jednáním by bylo sledováno úmyslné usmrcení jiného (takové jednání by pak bylo zapotřebí postihovat jako trestný čin vraždy ve smyslu § 140 odst. 2, příp. § 140 odst. 2, 3 písm. j) TZ).¹⁰³

Nejvyšší soud ČR posuzoval případ, kdy obviněný povalil poškozenou na zem, opakovaně ji škrtil, čímž násilně omezil její pohyb a rovněž ji ústním projevem dal najevo, že na ni hodlá vykonat soulož proti její vůli. I přestože se pachatel při fyzickém útoku nedotýkal přímo pohlavních orgánů poškozené, bylo takové jednání vyhodnoceno jako příprava k trestnému činu znásilnění. Tento soud zároveň dovodil, že přípravné jednání ještě nesměřuje bezprostředně

---

¹⁰¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, str. 292-293.

¹⁰² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1659.

¹⁰³ HRUŠKA, Jiří a Petr VOLEVECKÝ. Několik poznámek k trestným činům proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti podle trestního zákoníku. *Trestní právo*. 2010, č. 2. ISSN 1211-2860, str. 7.

k dokonání trestného činu, avšak dochází k vytváření objektivních podmínek pro uskutečnění takového záměru.¹⁰⁴

5.2 Pokus trestného činu znásilnění

Pokus je definován jako jednání bezprostředně směřující k dokonání trestného činu, kterého se pachatel dopustil v úmyslu spáchat trestný čin, a to za předpokladu, že k jeho dokonání nedošlo (srov. § 21 odst. 1 TZ). K tomu je třeba dodat, že pokus je trestný podle trestní sazby, která je stanovena na dokonání trestný čin (viz § 21 odst. 2 TZ). Oproti přípravě je pokus závažnější, jelikož je nejbližší k dokonání trestného činu a rovněž jeho trestnost není omezena pouze na zvlášť závažné zločiny, jako je tomu u přípravy. Podstatou pokusu je skutečnost, že pachatel sice měl v úmyslu spáchat trestný čin, avšak k jeho dokonání nedošlo, jelikož se v daném případě objevila překážka či jiná okolnost, která mu v dokonání zabránila.¹⁰⁵

Trestní odpovědnost za přípravu a pokus zaniká, pokud pachatel dobrovolně upustí od dalšího jednání a odstraní nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknuté přípravy či pokusu nebo učiní oznámení o takové přípravě či pokusu v době, kdy nebezpečí může být ještě odstraněno, přičemž oznámení musí být učiněné státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, voják může i svému nadřízenému (srov. § 20 odst. 3 a § 21 odst. 3 TZ). Dobrovolným upuštěním či oznámením zaniká trestnost přípravy nebo pokusu, avšak trestní odpovědnost za některý dokonání trestný čin, jehož skutková podstata byla takovým jednáním již naplněna, zůstává nedotčena (takový případ se nazývá kvalifikovaná příprava nebo kvalifikovaný pokus, viz § 20 odst. 5 a § 21 odst. 5 TZ). V případě trestného činu znásilnění, který je typický dvoufázovostí jednání (vykonáním násilného jednání a pohlavního styku), je klasickým příkladem kvalifikovaného pokusu situace, kdy pachatel dobrovolně upustí od znásilnění v případě vykonání prvního, tedy násilného jednání. Pachateli

---

¹⁰⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 12. 1963, sp. zn. 8 Tz 80/63.

¹⁰⁵ ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GRÍVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7, str. 244.

tím sice zanikne trestní odpovědnost za pokus znásilnění, bude však trestně odpovědný za dokonání trestný čin vydírání ve smyslu § 175 TZ.¹⁰⁶

Nejvyšší soud ČR posuzoval případ, kdy obviněný povalil poškozenou na zem, klečel na ni, škrtil ji, odhrnoval šaty v úmyslu dosáhnout pohlavního styku, přičemž od dalšího jednání upustil, když poškozená značně vyčerpána ve snaze ubránit se využila lsti, že to půjde po dobrém, pokud ji nejprve nalezne ztracenou obuv. Tento soud konstatoval, že obviněný se výše popsáním jednáním dopustil pokusu trestného činu znásilnění. Pokud se totiž pachatel dopustí jednání, které je popsáno ve zvláštní části trestního zákona, a to v úmyslu spáchat trestný čin, jde o jednání bezprostředně směřující k dokonání trestného činu (tedy o pokus), pokud k jeho dokonání nedošlo. Zároveň tento soud dovodil, že v daném případě nebyly splněny podmínky pro dobrovolné upuštění od dokonání trestného činu znásilnění, jelikož obviněný upustil od dalšího jednání jenom proto, že uvěřil lsti poškozené, kterou proti němu využila. Pro dobrovolné upuštění od dalšího jednání je podstatná právě dobrovolnost, tedy pachatel tak činí z vlastního rozhodnutí.¹⁰⁷

5.3 Dokonání trestného činu znásilnění

Dokonání trestný čin představuje poslední trestněprávně relevantní vývojové stadium, které spočívá v naplnění všech znaků skutkové podstaty trestného činu. Jak již bylo uvedeno výše, trestný čin znásilnění se vyznačuje dvoufázovostí jednání (vykonáním násilného jednání a pohlavního styku), proto bude tento trestný čin dokonán až v okamžiku vykonání pohlavního styku.

Otázkou, kdy je soulož dokonána se zabýval i Nejvyšší soud SSR v jednom ze svých rozhodnutí, kdy dospěl k závěru, že za dokonanou soulož se považuje i jen částečné zasunutí mužského pohlavního údu do pohlavního ústrojí ženy, přičemž nemusí ani dojít k porušení panenské blány. V případě pouhého dotyku pohlavních orgánů by se jednalo pouze o pokus trestného činu znásilnění.¹⁰⁸

---

¹⁰⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, str. 305, 609.

¹⁰⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 4. 1965, sp. zn. 2 Tz 5/65.

¹⁰⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR ze dne 1. 2. 1983, sp. zn. 3 To 3/83.

6 SROVNÁNÍ TRESTNÉHO ČINU ZNÁSILNĚNÍ A VYBRANÝCH SEXUÁLNÍCH DELIKTŮ

6.1 Srovnání trestného činu znásilnění a trestného činu sexuálního nátlaku

Společným znakem obou výše zmíněných deliktů je jejich objekt spočívající ve svobodném rozhodování o svém pohlavním životě. Odlišnosti můžeme nalézt zejména ve vymezení objektivní stránky. Trestný čin sexuálního nátlaku obsahuje dvě základní skutkové podstaty.

Objektivní stránka první skutkové podstaty je charakteristická tím, že pachatel násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí jiného k pohlavnímu sebeukájení, obnažování nebo jinému srovnatelnému chování, nebo k takovému chování přiměje jiného zneužívaje jeho bezbrannosti (§ 186 odst. 1 TZ). Výše popsané jednání bylo dříve postihováno jako trestný čin vydírání ve smyslu § 235 zák. č. 140/1961 Sb., jelikož zde pachatel využívá násilí, pohrůzku násilí nebo jiné těžké újmy, aby donutil jiného něco konat, opominout anebo strpět.¹⁰⁹ Lze tedy říci, že se jedná o zvláštní formu vydírání směřující do sexuální oblasti, přičemž jednočinný souběh trestného činu sexuálního nátlaku a vydírání je vyloučen z důvodu vztahu speciality. Stejně jako v případě znásilnění i zde se vyskytují stejné způsoby, kterými může pachatel donutit svou oběť k určitému chování (násilí, pohrůzka násilí, pohrůzka jiné těžké újmy, zneužití bezbrannosti). Rozdíl mezi oběma trestnými činy však spočívá v tom, že u sexuálního nátlaku ve smyslu § 186 odst. 1 TZ není vyžadován pohlavní styk (tedy fyzický kontakt pachatele s obětí), nýbrž dochází k provádění různých autoerotických praktik (pachatel se nachází v pozici pouhého pozorovatele).¹¹⁰

Na tomto místě považuji za vhodné objasnit ústřední pojmy, které se vyskytují v této oblasti a které odlišují sexuální nátlak od znásilnění. Sebeukájení je komentářovou literaturou definováno jako jednání spočívající v pohlavním ukájení své vlastní osoby, a to prostřednictvím dráždění svých pohlavních orgánů (zejména hlazením či masírováním prsou, stehem a genitálií) vlastní rukou,

---

¹⁰⁹ HRUŠKA, Jirí a Petr VOLEVECKÝ. Několik poznámek k trestným činům proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti podle trestního zákoníku. *Trestní právo*. 2010, č. 2. ISSN 1211-2860, str. 7.

¹¹⁰ STOČESOVÁ, Simona. Právní úprava sexuálních trestných činů de lege lata. In: JELÍNEK, Jirí. *Deset let od přijetí českého trestního zákoníku*. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-354-4, str. 296-297.

s pomocí vibrátorů, pánských masturbátorů či jiných podobných nástrojů. Obnažováním se rozumí odhalování eroticky významných partií (zejména prsou, genitálií, pozadí atp.) s cílem sexuálního vzrušení pachatele. Jiné srovnatelné chování zahrnuje především sexuálně patologické praktiky (sadistické či masochistické) nebo močení – tzv. pissing (z angl. slova piss=močit), které nejsou pohlavním stykem, sebeukájením ani obnažováním.¹¹¹

Pachatelem trestného činu sexuálního nátlaku ve smyslu § 186 odst. 1 TZ může být kdokoliv. Po subjektivní stránce se vyžaduje úmyslné zavinění. V posledních dvou uvedených znacích skutkové podstaty se oba trestné činy shodují.

Objektivní stránka druhé skutkové podstaty spočívá v tom, že pachatel přiměje jiného k pohlavnímu styku, pohlavnímu sebeukájení, obnažování nebo jinému srovnatelnému chování tím, že zneužije jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu (§ 186 odst. 2 TZ). Pachatel tedy nevyužívá násilí, pohružku násilí nebo jiné těžké újmy jako v případě první skutkové podstaty (tedy prostředky typické pro trestný čin vydírání), nýbrž zneužívá závislosti jiného, což je typické pro trestný čin útisku. Můžeme tedy říci, že sexuální nátlak je zvláštní formou útisku směřující do sexuální oblasti.¹¹²

Závislost je možné definovat jako stav, ve kterém se oběť nemůže zcela svobodně rozhodovat, jelikož je v určitém ohledu odkázána na pachatele, není však ve stavu bezbrannosti, neboť je zde stále otevřen určitý prostor pro její svobodné rozhodnutí. Stav závislosti může spočívat i v závislosti psychické vyvolané např. tvrzením pachatele, že jako léčitel je schopný pohlavním stykem vyléčit její jinak nevyléčitelnou nemoc. V situaci, kdy pachatel využívá psychické závislosti oběti k dosažení pohlavního styku, jedná se o trestný čin sexuálního nátlaku ve smyslu § 186 odst. 2 TZ, nikoliv trestný čin znásilnění spáchaný zneužitím bezbrannosti podle § 185 odst. 1 TZ.¹¹³ Pro naplnění znaků „*zneužití závislosti*“ není nezbytné, aby tento vztah byl dán zákonem, postačí i faktický

---

¹¹¹ VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: k ...*. Olomouc: ANAG, 2011-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-677-8, str. 651-652.

¹¹² STOČESOVÁ, Simona. Právní úprava sexuálních trestných činů de lege lata. In: JELÍNEK, Jiří. *Deset let od přijetí českého trestního zákoníku*. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-354-4, str. 296-297.

¹¹³ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 4. 2013, sp. zn. 2 To 12/2013, uveřejněný pod číslem 18/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

poměr založený například tím, že se pachatel podílí na výchově oběti.¹¹⁴ V praxi se může jednat o vztah mezi studentem a pedagogem, zaměstnancem a zaměstnavatelem, dlužníkem a věřitelem, trenérem a svěřenkyní atp.¹¹⁵ Svoboda rozhodování je v případě sexuálního nátlaku do jisté míry omezena, oběť má však stále možnost nevyhovět sexuálním požadavkům pachatele, avšak s ohledem na výše zmíněnou závislost je schopna se vyžadovaným sexuálním praktikám podvolit i přes svůj vnitřní odpor.¹¹⁶ Pokud by ovšem pachatel namísto zneužití závislosti zneužil bezbrannosti oběti, jednalo by se o trestný čin znásilnění. Jednočinný souběh obou trestných činů je vyloučen, neboť znásilnění je ve vztahu k sexuálnímu nátlaku ve vztahu subsidiarity. V situaci, kdy pachatel svým jednáním naplní znaky sexuálního nátlaku a později takový čin vygraduje tím, že oběť donutí k pohlavnímu styku, bude postihován za jeden trestný čin znásilnění.¹¹⁷

Subjektem trestného činu sexuálního nátlaku ve smyslu § 186 odst. 2 TZ může být pouze osoba se zvláštním postavením (jedná se tedy o subjekt speciální).¹¹⁸ Subjektivní stránka zůstává shodná, opět se vyžaduje úmyslné zavinění.

6.2 Srovnání trestného činu znásilnění a trestného činu pohlavního zneužití

Ustanovení § 187 TZ chrání mravní i tělesný vývoj dětí, konkrétně osob mladších 15 let před nepříznivými důsledky předčasného zahájení sexuálního života. Ochrana je poskytována do dne předcházejícího 15. narozeninám, jelikož v den 15. narozenin se již nejedná o dítě mladší 15 let. Není však podstatné, zda taková osoba měla již v minulosti pohlavní styk, nebo je dosud pohlavně nedotčená, zda je dostatečně informována o sexuálním životě, zda k souloži došlo mezi partnery či nikoliv nebo zda pohlavní styk proběhl se souhlasem druhé

---

¹¹⁴ Rozhodnutí Krajského soudu v Liberci ze dne 11. 6. 1952, sp. zn. 4 Tk 142/52.

¹¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 10. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1096/2008, uveřejněné pod číslem 46/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2007, sp. zn. 11 Tdo 759/2006.

¹¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2017, sp. zn. 8 Tdo 783/2017, uveřejněné pod číslem 19/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní.

¹¹⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, str. 613.

¹¹⁸ HRUŠKA, Jiří a Petr VOLEVECKÝ. Několik poznámek k trestným činům proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti podle trestního zákoníku. *Trestní právo*. 2010, č. 2. ISSN 1211-2860, str. 8.

osoby či naopak. Výše zmíněné okolnosti budou však podstatné při posuzování povahy a závažnosti trestného činu ve smyslu § 39 TZ.¹¹⁹

Objektivní stránka spočívá ve vykonání soulože s dítětem mladším 15 let nebo v jiném pohlavním zneužití takové osoby. K pojmu soulože viz kapitolu 3. 2. 1. Jiným pohlavním zneužitím se rozumí pouze takové zásahy, které svou intenzitou výrazně pronikají do pohlavní sféry a které je možné kvalifikovat jako pohlavní styk v širším slova smyslu. Jedná se o takové aktivity, které směřují k sexuálnímu vzrušení pachatele, tedy zejména orální pohlavní styk, ohmatávání pohlavních orgánů či prsou, jejich líbání atp. Není však rozhodující, zda iniciativa vzešla ze strany pachatele nebo oběti.¹²⁰ Rovněž není podstatné, zda a do jaké míry došlo k pohlavnímu uspokojení pachatele. Postačí, když pachatel jedná v pohlavním vzrušení ve snaze dosáhnout takového uspokojení.¹²¹ V případě méně intenzivního zásahu (např. pokud pachatel ohmatává oběti prsa přes oděv) je zapotřebí zkoumat okolnosti, za kterých byl čin spáchán, povahu a závažnost takového činu, zda je mezi osobami citový vztah, jakož i jejich věkový rozdíl.¹²² Mnohdy bývá problematické z hlediska posouzení trestnosti jednání, pokud k pohlavnímu zneužití dojde mezi věkově si blízkými osobami se vzájemným citovým vztahem. V České republice však není stanoven žádný požadavek minimálního věkového rozdílu oproti rakouskému trestnímu právu. Proto bude zapotřebí zvážit použití zásady subsidiarity trestní represe (viz § 12 odst. 2 TZ).¹²³ Ustanovení § 206 odst. 4 rakouského trestního zákoníku totiž stanoví, že pachatel nebude potrestán za trestný čin „závažného pohlavního zneužívání mladistvých“ („*Schwerer sexueller Mißbrauch von Unmündigen*“), pokud věk pachatele nepřesáhne věk nezletilé osoby o více než 3 roky...ledaže nezletilá osoba ještě nedosáhla věku 13 let.

Oproti znásilnění se ke spáchání pohlavního zneužití nevyžaduje použití násilí, zároveň je ochrana vymezena úžeji v tom smyslu, že ustanovení § 187 TZ chrání pouze děti mladší 15 let (dívky i chlapce), zatímco ustanovení § 185 TZ

---

¹¹⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1674-1675.

¹²⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1674-1675.

¹²¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 27. 3. 1964, sp. zn. 5 Tz 8/64.

¹²² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9, str. 1675.

¹²³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, str. 614.

chrání jak muže, tak ženy bez ohledu na věk. Pokud se pachatel dopustí jednání popsaného ve skutkové podstatě trestného činu pohlavního zneužití za použití násilí, bude se jednat o zločin znásilnění dítěte mladšího 15 let ve smyslu § 185 odst. 1, 3 písm. a) TZ.¹²⁴

Jednočinný souběh s trestnými činy znásilnění a sexuálního nátlaku je vyloučen. Naproti tomu vícečinný souběh pohlavního zneužití, znásilnění nebo sexuálního nátlaku možný je. V praxi byl řešen případ, kdy se pachatel v průběhu pohlavního zneužití páchaného jiným způsobem než souloží rozhodl, že takovou osobu násilím donutí k souloží. Takový případ byl správně posouzen jako vícečinný souběh trestného činu pohlavního zneužití a trestného činu znásilnění.¹²⁵

Pachatelem trestného činu pohlavního zneužití může být kdokoliv, po subjektivní stránce se vyžaduje úmyslné zavinění (zahrnující vědomí o skutečnosti, že se jedná o osobu mladší 15 let).¹²⁶

7 ÚVAHY DE LEGE FERENDA

V souvislosti s trestným činem znásilnění se často ve veřejném prostoru hovoří o potřebě změny současné právní úpravy znásilnění obsažené v ustanovení § 185 TZ. Nejvíce se upozorňuje na nezbytnost zakotvení souhlasu s pohlavním stykem ze strany všech zúčastněných osob a taktéž se hojně diskutuje o zvýšení trestních sazeb u výše zmíněného trestného činu.

Znásilnění je v současné době v trestním zákoníku definováno jako dvoufázový akt, při kterém dochází k násilnému jednání a vykonání soulože. V praxi však mohou nastat a často také nastávají případy, kdy oběť tzv. zamrzne, tedy není schopna promluvit nebo se pohnout, čímž dochází ke ztrátě možnosti reagovat na danou situaci. Pachatel proto nemusí využít násilí, neboť oběť je znehybněna. V takových případech se mnohdy oběti ani nedomáhají ochrany, jelikož mají pocit, že pokud se nebránily a pachatel nevyužil násilí, ke znásilnění

---

¹²⁴ ZDYCH Radim, Zdeňka POSPÍŠILOVÁ a Petr WEISS. Sexuální kriminalita z právního pohledu: komparace vybraných skutkových podstat. In: *Varias.cz* [online]. 11. 10. 2021 [cit. 15. 2. 2023]. Dostupné z: <https://varias.cz/sexualni-kriminalita-z-pravniho-pohledu-komparace-vybranych-skutkovych-podstat/>

¹²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 11. 1991, sp. zn. 5 To 26/91.

¹²⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3, str. 615.

dojít nemohlo. Navrhuje se proto změnit současnou definici znásilnění tak, aby byla založena na absenci souhlasu s pohlavním stykem. Tímto krokem se dá obětem jasně najevo, že i v těchto situacích se mohou domáhat ochrany.¹²⁷

K provedení pohlavního styku je tedy nezbytné, aby s takovou aktivitou dobrovolně souhlasili všichni zúčastnění. Nelze tedy nikoho proti jeho vůli nutit, aby se podrobil sexuálním praktikám, se kterými nesouhlasí. Na tomto místě se nám nabízí otázka, jak by takový souhlas vypadal v praxi. Nejprve je však nezbytné si definovat pojem kladného souhlasu (angl. „*affirmative consent*“). Jedná se o vědomé, dobrovolné a vzájemné rozhodnutí všech zúčastněných osob zapojit se do sexuální aktivity. Může být dán verbálně i neverbálně, pokud však takový projev nevytváří pochybnosti o ochotě zapojit se do sexuálních aktivit. Pokud někdo mlčí, neznamená to souhlas, vždy je lepší se v pochybnostech přímo dotázat. Platí, že jednou udělený souhlas může být kdykoliv odvolán, v takovém případě musí být sexuální aktivita ukončena. Souhlas nesmí být výsledkem jakéhokoliv zastrašování, nátlaku, síly či dokonce hrozby způsobením újmy. Dále platí, že udělení souhlasu k předchozímu sexuálnímu aktu neznamená nutně souhlas k následujícím sexuálním aktivitám. Vědomý souhlas nemůže udělit osoba k tomu nezpůsobilá, zejména pokud spí, je pod silným vlivem alkoholu, drog, jiných omamných látek atp.¹²⁸ Pokud se tedy rozhodneme mít s určitou osobou pohlavní styk, musíme si být vědomi toho, že daná osoba jedná dobrovolně a že s takovou sexuální aktivitou souhlasí. Jak již bylo uvedeno výše, souhlas může být vyjádřen verbálně i neverbálně. Kromě verbálního projevu je možné dát najevo souhlas i aktivním zapojením se do příslušné sexuální aktivity (např. pokud se osoba sama svléká, pomáhá se svlékáním druhému, opětuje dotyky či polibky atd.). Je však důležité upozornit, že v žádném případě nebude nutné udělovat souhlas písemně či dokonce používat mobilní aplikace určené k takovému účelu (lze se například setkat s aplikací Yes-Means-Yes nebo XPASS). Osobně považuji písemné udělování souhlasu a používání těchto aplikací za velice nebezpečné, neboť později může dojít ke změně názoru a takto udělený souhlas lze snadno zneužít.

---

¹²⁷ Konsent z.s. Praha. *Chce to souhlas* [online]. [cit. 18.2.2023]. Dostupné z: <https://konsent.cz/souhlas/>

¹²⁸ SUNY. *Definition of Affirmative Consent* [online]. 15.1.2020 [cit. 4.2.2020]. Dostupné z: <https://system.suny.edu/sexual-violence-prevention-workgroup/policies/affirmative-consent/>

V České republice usiluje o změnu definice znásilnění několik organizací na podporu práv žen, jedná se například o Amnesty International, Konsent, Ženy v právu, Česká ženská lobby aj. Výše zmíněné organizace podporuje mimo jiné i advokátka specializující se na domácí a sexualizované násilí, Lucie Hrdá, která je rovněž spoluzakladatelkou spolku Bez trestu. Hrdá považuje za nezbytné změnit definici znásilnění tak, aby odpovídala poznatkům z oblasti psychologie a viktimologie a rovněž řádně vymezit pojem bezbrannost. K tomu uvádí: „*Pojem bezbrannosti se totiž dle judikatury vyšších soudů dá vykládat nejen jako objektivní nemožnost uprchnout nebo se bránit (svázání, koma, těžká opilost), ale i jako neschopnost subjektivní, tedy strach, disociativní stupor (laicky řečeno „zamrznutí“, kdy se člověk náhle přestane hýbat a není schopen vykonávat jakýkoliv pohyb včetně řeči), ale i obavy o vedle spící děti, předchozí zkušenost s domácím násilím a podobně. V okamžiku, kdy se soudy drží pouze oné objektivní stránky, zcela opomíjejí například až 70 % všech obětí nedobrovolného sexu, které se nejsou schopny bránit právě kvůli tzv. disociativnímu stuporu.*“ Také se často zmiňuje o nutnosti zavést povinné vzdělávání o sexualizovaném násilí u soudců, kteří rozhodují případy týkající se znásilnění či domácího násilí.¹²⁹ Na právní úpravu znásilnění existuje mnoho různých názorů. Někteří považují definici tohoto trestného činu za optimální, pokrývající všechny možné situace, existují však i ti, kteří usilovně bojují za její změnu. Podle mého názoru by právě zakotvení souhlasu do právní úpravy znásilnění posílilo postavení obětí a pomohlo jim navrátit víru ve spravedlnost.

*Již několik evropských států pozměnilo definici znásilnění tak, aby byla založená na souhlasu s pohlavním stykem. Lze uvést například Belgie, Chorvatsko, Německo, Dánsko, Lucembursko nebo Slovinsko.¹³⁰ Za velice zdařilou považují právní úpravu belgickou, která znásilnění („*Le Viol*“) definuje jako jakýkoliv čin, který spočívá v penetraci jakéhokoliv druhu a jakýmikoliv prostředky, spáchaný na osobě nebo s pomocí osoby, která s tím nesouhlasí (Art. 417/11 Code pénal du 8 juin 1867).*

---

¹²⁹ Organizace na podporu práv žen usilují o změnu definice znásilnění v zákoně. *Advokátní deník* [online]. 18. 2. 2022 [cit. 18. 2. 2023]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/02/18/organizace-na-podporu-lidskych-prav-a-zen-usiluji-o-zmenu-definice-znasilneni-v-zakone/>.

¹³⁰ Už 14 evropských států napravilo definici znásilnění. Ostatní ji zvažují nebo brzdí. *Amnesty International* [online]. 6. 9. 2022 [cit. 18. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5508/uz-14-evropskych-statu-napravilo-definici-znasilneni-ostatni-ji-zvazuji-nebo-brzdi>

V budoucnu by tedy definice znásilnění mohla vypadat následujícím způsobem: „*Kdo se dopustí pohlavního styku na jiném bez jeho souhlasu bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let. Stejně tak bude potrestán pachatel, který donutí jiného k pohlavnímu styku násilím, pohrůžkou násilí či pohrůžkou jiné těžké újmy nebo k takovému činu zneužije bezbrannosti jiného.*“ (§ 185 odst. 1 TZ). Zbývající část definice bych ponechala ve stávající podobě.

V souvislosti s právní úpravou znásilnění je dále namítáno, že trestní sazby jsou příliš nízké. Navrhuje se zvýšení dolní hranice trestní sazby tak, aby nebylo možné do budoucna ukládat podmíněné tresty za znásilnění, k čemuž dochází téměř v polovině případů.¹³¹ Podle § 81 odst. 1 TZ je možné podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody, který nepřevyšuje 3 roky. Dolní hranice trestní sazby by se tedy měla zvýšit nejméně na 4 léta.¹³² Podle mého názoru by však zpřísnění trestů ničemu nepomohlo. Pachatelé by nadále páchali trestnou činností, navíc v určitých případech (podle § 58 TZ) má soudce možnost mimořádně snížit trest odnětí svobody, nadále by tak přicházelo v úvahu ukládání podmíněných trestů.

V České republice přetrvává v současné době trend, který je založen na úvahách o snížení dolních hranic trestních sazeb, případně zvýšení trestních sazeb za trestný čin znásilnění by tedy směřovalo proti tomuto trendu. Navíc by tento postup nebyl účinný, neboť v určitých případech může soudce uložit trest pod dolní hranici trestní sazby stanovené zákonem. Nabízí se však řešení v podobě přijetí metodiky pro ukládání trestů za znásilnění, která by obsahovala sdělení, že závažnost trestné činnosti je možné, byť částečně zohlednit při ukládání podmíněného trestu. Podstata této metodiky by spočívala ve stanovení tzv. referenčních případů a trestů, které se za ně ukládají. Na základě míry podobnosti případu řešeného a referenčního by se ukládaly tresty, které jsou víceméně shodné.¹³³

Trestní sazby za znásilnění považují za adekvátní, avšak soudy příliš vysokých trestních sazeb nevyužívají. Příčiny ukládání nízkých trestů tedy

---

¹³¹ HIRSCHOVÁ, Denisa. Znásilnění-nová definice a vyšší tresty? In: *Iustitia.cz* [online]. 16. 6. 2021 [cit. 18. 2. 2023]. Dostupné z: <https://iustitia.cz/blog/clanky/znasilneni-nova-definice-a-vyssi-tresty.html>

¹³² DRÁPAL, Jakub. Jak docílit spravedlivějšího trestání znásilnění. *Respekt* [online]. 7. 4. 2021 [cit. 19. 2. 2023]. ISSN 1801-1446. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/respekt-pravo/jak-docilit-spravedlivejsiho-trestani-znasilneni>.

¹³³ DRÁPAL, Jakub. Jak docílit spravedlivějšího trestání znásilnění. *Respekt* [online]. 7. 4. 2021 [cit. 19. 2. 2023]. ISSN 1801-1446. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/respekt-pravo/jak-docilit-spravedlivejsiho-trestani-znasilneni>.

neshledávám v právní úpravě samotné (dle mého názoru je v tomto směru právní úprava optimální), avšak shledávám je v úvaze jedince. Problematika sexuálního násilí je bohužel značnou částí populace bagatelizována, je tedy zapotřebí o daném tématu hovořit a vyvracet mýty, které o znásilnění panují.

KRIMINALISTICKÉ ASPEKTY

Další část této práce bude věnována kriminalistickým aspektům trestného činu znásilnění, kde se konkrétně zaměřím na metodiku jeho vyšetřování.

Nejprve je zapotřebí definovat si pojem kriminalistiky. Jedná se o: „*samostatný vědní obor sloužící ochraně občanů a státu před trestnými činy tím, že objasňuje zákonitosti vzniku, trvání a zániku stop a zákonitosti vyhledávání, shromažďování a zkoumání stop a tím, že vypracovává podle potřeb trestního zákona a trestního řádu metody, postupy, prostředky a operace v zájmu úspěšného odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti.*“ Jak trestní právo hmotné a procesní, tak i kriminalistika chrání společnost před trestnými činy, avšak každý z těchto oborů k tomu využívá odlišné metody a prostředky. Pro trestní právo hmotné i procesní je typické využívání právně normativních postupů, naproti tomu u kriminalistiky je charakteristické využívání postupů taktických, technických, organizačních, jakož i metodických.¹³⁴

V teorii se můžeme setkat s různými názory na uspořádání kriminalistické materie. Podle Musila je možné příslušnou materii členit na 3 partie: I. „*Úvod do kriminalistické vědy*“, II. „*Obecná část kriminalistiky*“, III. „*Zvláštní část kriminalistiky*“, do které spadá metodika vyšetřování jednotlivých trestných činů.¹³⁵ Lze se však setkat i s členěním podle Strause, Pješčaka či Grosse. Straus člení kriminalistickou vědu do tří částí: I. „*Obecně teoretické otázky kriminalistické vědy a praxe*“, II. „*Metody procesu poznání trestných činů a jiných kriminalisticky relevantních událostí*“, III. „*Metodika procesu poznání jednotlivých druhů trestných činů*“¹³⁶

¹³⁴ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 6-10.

¹³⁵ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 11-12.

¹³⁶ STRAUS, Jiří a Miroslav NĚMEC. *Teorie a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-214-1, str. 19.

1 METODIKA VYŠETŘOVÁNÍ TRESTNÉHO ČINU ZNÁSILNĚNÍ

Trestný čin znásilnění je příznačný vysokou mírou latence, jejíž příčiny pramení především ze strachu obětí ze sekundární viktimizace a studu.¹³⁷ Další možnou příčinou je skutečnost, že pachatelem je velmi často někdo, koho oběť znala (může se jednat o kamaráda, partnera, manžela atd.), z čehož vyplývá obava, že by případné nahlášení případu mohlo negativně poznamenat vztah s pachatelem. Oběť je mnohdy natolik traumatizována samotným činem, že ji může trvat i několik let, než se odhodlá podat trestní oznámení. V některých případech však bude trestní odpovědnost za trestný čin již promlčena.

Pachatelem znásilnění může být kdokoliv (tedy jak muž, tak i žena) a to bez ohledu na věk, ve většině případů je však pachatelem osoba mužského pohlaví. Jedná se převážně o agresivní a citově chladné jedince, avšak nepřevažují zde sexuální devianti, jak se mylně většina společnosti domnívá. Pachatelé sexuálních deliktů se často dopouštějí i jiného druhu trestné činnosti, mnohdy se jedná o recidivisty.¹³⁸

Oběťmi znásilnění se ve většině případů stávají ženy a děti, ve výjimečných případech se může obětí stát také muž. Oběti se v určitých situacích svým nevhodným, vyzývavým a lehkomyšlným chováním podílejí na příčině spáchání sexuálních deliktů. Velice nebezpečné je především cestování autostopem, seznamování v nočních hodinách, doprovod od neznámé osoby atd. Rovněž chování oběti má značný vliv na samotný průběh znásilnění. Volání o pomoc, hrozba oznámením skutku policii nebo jiná podobná obrana je v některých případech spíše kontraproduktivní a vede ke zvýšení intenzity použitého násilí, byť u některých jedinců může obava z odhalení vést k upuštění od dokonání trestného činu. Mnozí odborníci často doporučují využití lsti v podobě předstírání pohlavně přenosné nemoci (např. AIDS, kapavka, syfilis atp.) či menstruace.¹³⁹

---

¹³⁷ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0, str. 241.

¹³⁸ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 463-465.

¹³⁹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 465.

1.1 Podněty k vyšetřování

Podnět k vyšetřování můžeme definovat jako určitý soubor informací, na jehož základě lze vyslovit hypotézu o možném spáchání trestného činu.¹⁴⁰

Typickými podněty k vyšetřování trestného činu znásilnění jsou oznámení ze strany občanů (především svědků a poškozených osob-obětí) a různých institucí, z nichž nejčastější jsou zdravotnická zařízení a v případě dětí taktéž školská zařízení. Specifika podnětů k vyšetřování znásilnění vyplývají již ze samotné podstaty tohoto deliktu, který se týká intimní oblasti a projevuje se zde velmi silný emocionální náboj. Výsledky operativně pátrací činnosti policie, jakožto podněty k vyšetřování znásilnění, jsou spíše ojedinělé, neboť ke znásilnění často dochází na místech, které jsou skryté a téměř nikdo z okolí (včetně policie) tak nemá šanci celé dění pozorovat.¹⁴¹

V praxi často dochází k oznámení znásilnění ze strany osob blízkých, kterým se oběť svěřila. Jak jsem se již zmínila výše, oběť je po znásilnění značně traumatizována, cítí se ponížena, zahanbeně a může jí trvat několik dnů, týdnů, měsíců i let, než nabere sílu a odhodlá se podat trestní oznámení. Příčin opožděných oznámení existuje celá řada. Může to být strach z reakce okolí, z odvety pachatele nebo strach, že ji partner zavrhne a opustí. Oběti se také často obávají postupu ze strany orgánů činných v trestním řízení, že budou čin zlehčovat, neuvěří jim a budou je vinit z toho, že se nedostatečně bránily, chovaly se riskantním způsobem atp.¹⁴²

Ačkoliv je daná problematika nepochybně značně citlivá a závažná, není však na místě podléhat příliš negativním emocím, neboť hrozí riziko zveličování viny pachatele a následků, které svým činem způsobil. V některých případech se mohou také vyskytnout nepravdivá oznámení, přičemž motivace oznamovatelů bývá různorodá. Jedná se zejména o úmysl poškodit jiného, touhu po odplatě, u dětí se také někdy objevuje chorobná sexuální fantazie, může to být rovněž i strach z odhalení jiných sexuálních vztahů atd. Je důležité upozornit, že takové

---

¹⁴⁰ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0, str. 247.

¹⁴¹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 468.

¹⁴² MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 468

jednání je protiprávní a naplňuje skutkovou podstatu trestného činu krivého obvinění ve smyslu § 345 TZ.¹⁴³

1.2 Předmět vyšetřování

V obecné rovině platí, že v rámci trestního stíhání je zapotřebí objasnit zejména následující skutečnosti: a) zda se skutek stal, b) zda byl tento skutek spáchán obviněným, c) podstatné okolnosti, které mají vliv na posouzení povahy a závažnosti skutku, d) podstatné okolnosti sloužící pro posouzení osobních, rodinných, majetkových a dalších podobných poměrů pachatele, e) podstatné okolnosti ke stanovení následku, výše škody, jakož i bezdůvodného obohacení, f) okolnosti, které vedly pachatele ke spáchání trestného činu nebo spáchání trestného činu pachateli umožnily (srov. § 89 odst. 1 TR).

Kromě těchto skutečností je zapotřebí v průběhu vyšetřování znásilnění objasnit zejména jak se oběť dostala do kontaktu s pachatelem, kdy došlo k prvnímu kontaktu, zda oběť pachatele zná (příp. jak dlouho a odkud), jaký je mezi nimi vztah, zda oběť s pachatelem hovořila a jaký byl obsah, příp. i délka tohoto rozhovoru (což je důležité především pro posouzení možného podílu oběti na útoku ze strany pachatele). Dále je důležité objasnit, jak se oběť na daném místě ocitla, jaké formy pohlavního styku se pachatel dopustil (zda se jednalo o soulož nebo jiné sexuální praktiky např. orální pohlavní styk atp.). Taktéž se zjišťuje, zda pachatel použil násilí, v čem násilí spočívalo, kam směřovalo, jaká byla jeho intenzita, zda byl případně použit i nějaký předmět (pokud ano, tak jaký), zda pachatel zneužil bezbrannosti oběti a jakým způsobem této bezbrannosti dosáhl. Při vyšetřování je zapotřebí zabývat se i tím, kolik pachatelů se dopustilo znásilnění (zda se jednalo o jednu osobu nebo skupinu osob a jakým způsobem se podílely na znásilnění), zda se pachatel pokoušel o zakrytí činu a jakým způsobem, zda byl znásilnění přítomen nějaký svědek či nikoliv. U oběti se zkoumá především jakým způsobem se bránila (např. zda volala o pomoc, kopala či kousala pachatele atp.), jaká byla intenzita této obrany, jaké následky na ní znásilnění zanechalo (zda došlo ke vzniku fyzické či psychické újmy nebo případně ke vzniku materiální škody), kdo a kdy skutek oznámil, event. z jakých důvodů byl trestný čin oznámen opožděně, zda oběť vyhledala pomoc ze strany

---

¹⁴³ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 468.

lékařů, jakož i další skutečnosti relevantní pro vyšetřování tohoto trestného činu.^{144,145}

1.3 Typické vyšetřovací situace

U trestného činu znásilnění se můžeme rovněž setkat se třemi typickými vyšetřovacími situacemi, od kterých se následně odvíjí další postup vyšetřování tohoto trestného činu.¹⁴⁶

První situace představuje případ, kdy zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin a že se ho dopustila osoba, jejíž totožnost je známa. Další postup ve vyšetřování se odvíjí podle toho, zda je pobyt pachatele znám a je k dosažení nebo zda je naopak nezbytné takový pobyt zjistit. Pro vyšetřovatele je bezpochyby nejpříznivější situace, kdy je pobyt pachatele znám a je možné přistoupit k zahájení trestního stíhání ve smyslu § 160 odst. 1 TR.¹⁴⁷

Druhá situace nastává v okamžiku, kdy veškeré zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin, avšak totožnost pachatele není známa. Činnost orgánů činných v trestním řízení se tedy primárně zaměřuje na zjištění totožnosti pachatele, a to na základě výpovědi poškozeného, svědků, zajištěných stop a dalších vyšetřovacích úkonů. Pátrá se jak po pachateli, tak i po věcech, které mohou být vodítkem ke zjištění totožnosti pachatele a provádí se i další úkony, které směřují k objasnění dané věci.¹⁴⁸

Poslední situace představuje případ, kdy zjištěné skutečnosti vyvolávají pochybnosti o tom, zda se trestný čin stal. V těchto případech je údajný pachatel většinou znám. Činnost vyšetřovatelů se primárně orientuje na vyhledávání důkazů a informací sloužících k podpoře či vyvrácení tvrzení zúčastněných osob. Za tímto účelem se využívá zejména detailizace výpovědi k popsání situace před spácháním trestného činu a po něm, k popsání jakým způsobem byl trestný čin spáchán, provádí se šetření na místě, důležitou roli hrají také výsledky blízkých

---

¹⁴⁴ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 467.

¹⁴⁵ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3, str. 132.

¹⁴⁶ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3, str. 130-131.

¹⁴⁷ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3, str. 130.

¹⁴⁸ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3, str. 130.

osob a kamarádů poškozené osoby a údajného pachatele. Po důkladné analýze výše zmíněných výpovědí je doporučováno provádět zejména vyšetřovací experiment, prověrku výpovědi na místě nebo například expertizu z oblasti psychologie. Pokud vyšetřovatel v průběhu vyšetřování dospěje k závěru, že byl spáchán trestný čin, je možné přejít do další etapy vyšetřování, kdy dochází ke sdělení obvinění konkrétní osobě.¹⁴⁹

Na základě přístupu pachatele k okolnostem, které se mu kladou za vinu, a k důkazům o nich je možné celkem rozlišovat tři typické vyšetřovací situace po sdělení obvinění: 1) obviněný trestný čin zcela nebo zčásti doznává, 2) obviněný popírá jakýkoliv kontakt s poškozeným a jakoukoliv přítomnost na místě, kde byl čin spáchán nebo přítomnost na místě a kontakt s poškozeným doznává, avšak popírá použité násilí (příp. i jeho intenzitu), 3) obviněný mlčí a odmítá vypovídat.¹⁵⁰

Je zapotřebí také zmínit, že v žádné z těchto vyšetřovacích situací není hlavním cílem prokázat vinu, avšak zjistit skutečný stav dané věci. U trestného činu znásilnění tento obecný požadavek nabývá značně na významu, jelikož je možné se setkat i s křivým obviněním.¹⁵¹

1.4 Typické stopy

Typickými stopami u trestného činu znásilnění jsou zejména paměťové stopy ve vědomí pachatele, případných svědků a oběti, která byla v bezprostředním kontaktu s pachatelem. Mnohdy je však obtížné získat informace z paměťových stop obsažených ve vědomí oběti, což je zapříčiněno velkou psychickou zátěží způsobenou znásilněním.^{152,153}

Z materiálních stop jsou velmi důležité stopy biologické, kterými jsou především sperma, krev, sliny, moč, tkáň, vlasy, chlupy atp. Výše uvedené stopy

---

¹⁴⁹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 466.

¹⁵⁰ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 466-467.

¹⁵¹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 467.

¹⁵² MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1, str. 39.

¹⁵³ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3, str. 129.

mohou pocházet jak z těla pachatele, tak z těla oběti, někdy je můžeme nalézt i na oděvu. Provádí se výtěry z pochvy, konečníku, případně i dutiny ústní, které slouží k zajištění spermatu, jakož i dalších biologických materiálů. U pachatele a oběti se také provádí odběr vzorků zpoza nehtů, kde se mohou nacházet důležité biologické stopy jako např. vaginální sekret, krev, vlasy a stopy prostředí (hlína, tráva atp.). Kromě ohledání těla a oděvu osoby je důležité se také zaměřit na zkoumání stop prostředí, ve kterém k činu došlo, což bude mít především význam v těch situacích, kdy ke znásilnění došlo v přírodě. Biologický materiál pocházející z lidského těla má vysokou důkazní hodnotu, jelikož prostřednictvím metody analýzy DNA je možné v současné době určit totožnost osoby.^{154,155,156,157}

Důležité jsou rovněž stopy násilí (zejm. škrábance, modřiny, stopy po kousnutí, krevní stopy, rány střelné, sečné, bodné, řezné, stopy po škrčení atp.), které se zjišťují ohledáním těla. Na základě těchto stop je možné určit intenzitu útoku pachatele a obrany oběti a rovněž je možné vyvrátit tvrzení pachatele, že se oběť nebránila nebo že její obrana byla pouze předstíraná.^{158,159}

Můžeme se rovněž setkat i s dalšími druhy stop jako jsou stopy trasologické (např. stopy bot), věcné (např. předměty náležející pachateli či oběti, kusy oděvu atd.), daktyloskopické (např. otisky prstů) atp. Za účelem objektivní dokumentace těchto stop se provádí jejich fotografování, popisování a měření.^{160,161}

---

¹⁵⁴ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3, str. 129-130.

¹⁵⁵ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 465-466.

¹⁵⁶ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1, str. 39.

¹⁵⁷ KOVÁŘ, Petr. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008. Jessenius. ISBN 978-80-7345-161-5, str. 157.

¹⁵⁸ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 466.

¹⁵⁹ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1, str. 39.

¹⁶⁰ KOVÁŘ, Petr. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008. Jessenius. ISBN 978-80-7345-161-5, str. 157

¹⁶¹ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1, str. 39.

1.5 Počáteční vyšetřovací úkony

K počátečním vyšetřovacím úkonům řadíme výslech oznamovatele, ohledání místa činu, prohlídku těla oběti a pátrání po pachateli.

1.5.1 Výslech oznamovatele

Zvláštnosti výslechu oznamovatele se liší podle toho, zda je prováděn výslech poškozené osoby, očitého svědka nebo svědka, který se dozvěděl informace o trestném činu z doslechu.

Při výslechu očitého svědka je nezbytné získat zejména informace o pachateli, místě a době činu, způsobu jeho spáchání. Dále se zjišťuje, zda je mezi svědkem a pachatelem nějaký vztah, jak se svědek dostal na místo činu a z jakého důvodu se na tomto místě zdržoval. Rovněž je důležité zjistit, zda pachatel použil násilí, zda se oběť bránila a jakým způsobem (např. voláním o pomoc, kopáním, kousáním, škrábáním atp.). Vedle těchto skutečností je zapotřebí také objasnit, zda svědek slyšel rozhovor mezi pachatelem a obětí, co bylo obsahem tohoto rozhovoru a jaké bylo jejich chování po činu. U očitého svědka se zjišťuje jeho vztah s obětí, co ho vedlo k oznámení trestného činu, případně i jaké jsou příčiny opožděného oznámení, zda překazil spáchání trestného činu znásilnění a případně z jakého důvodu tak neučinil (viz § 367 TZ).¹⁶² Zároveň je důležité ověřit zdravotní stav svědka v tom smyslu, zda je schopný správně vnímat skutečnosti, zapamatovat si je a následně je také reprodukovat.¹⁶³

Oznamovatele, který nebyl očitým svědkem, je zapotřebí se dotázat především na místo a dobu činu, způsob jeho spáchání, jak vypadal pachatel, kdo byl obětí a od kterých osob se dozvěděl o trestném činu. Dále je důležité zjistit ve které době, na jakém místě a mezi jakými osobami se hovořilo o trestném činu, kdo dal podnět k tomuto rozhovoru a jaký byl jeho obsah. Současně je zapotřebí

---

¹⁶² MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 468-469.

¹⁶³ KOVÁŘ, Petr. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008. Jessenius. ISBN 978-80-7345-161-5, str. 161.

se tohoto svědka dotázat na jeho vztah k oběti, pachateli a tomu, kdo rozhovor inicioval.^{164,165}

Výslech poškozené osoby je velice důležitým důkazem, jelikož se ve většině případů jedná o jediného svědka, který byl celé události přítomen. Před zahájením výslechu je zapotřebí poškozené osobě objasnit nezbytnost kladení detailních otázek za účelem vyšetření případu a zároveň je důležité postupovat při výslechu takovým způsobem, aby nedocházelo k sekundární viktimizaci. Lze předpokládat, že určité informace mohou být zkreslené či nepravdivé nebo dokonce mohou být i zatajené (pokud např. oběť svým provokativním chováním dala podnět k útoku pachatele, stydí se za následky činu, na určité okolnosti již nechce vzpomínat a záměrně je opomíjí atp.) Také mohou být určité informace úmyslně zatajeny, pokud k pohlavnímu styku došlo dobrovolně, avšak oběť se obává reakce rodičů, a tak líčí dobrovolný pohlavní styk jako znásilnění.^{166,167}

Při výslechu poškozené osoby je nezbytné zjistit především kdy a kde k činu došlo, jak se ocitla na místě činu, co tam dělala a jak se dostala z tohoto místa zpět. Dále se zjišťuje způsob pachatelova jednání, jaké násilí bylo z jeho strany použito, jakým způsobem se oběť bránila, zda proběhla soulož a případně i zda pachatel ejakuloval. Současně je zapotřebí se oběti dotázat, zda měla již někdy v minulosti pohlavní styk s pachatelem (pokud ano, tak kdy naposledy), zda pachatele zná (event. podle čeho by ho dokázala poznat), jaký byl obsah rozhovoru s pachatelem (v případě, že s ním hovořila), zda vyhledala lékařskou pomoc, jaké věcné důkazy může předložit na podporu svých tvrzení, případně zda jí byly nějaké věci odcizeny ze strany pachatele. Také je podstatné dotázat se z jakého důvodu podala trestní oznámení opožděně a zda byli celé události přítomni nějakí svědci schopní potvrdit jí uváděné okolnosti.¹⁶⁸ Osobně považují kladení některých otázek směřujících do intimní sféry poškozené osoby (např.

---

¹⁶⁴ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika. 2.*, přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 468-469.

¹⁶⁵ KOVÁŘ, Petr. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008. Jessenius. ISBN 978-80-7345-161-5, str. 161.

¹⁶⁶ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1, str. 41.

¹⁶⁷ KOVÁŘ, Petr. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008. Jessenius. ISBN 978-80-7345-161-5, str. 161.

¹⁶⁸ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika. 2.*, přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 468-469.

otázky týkající se tzv. „*body countu*“ -počtu sexuálních partnerů či sexuálních preferencí atp.) za nevhodné a irelevantní, neboť nesměřují k objasnění konkrétního případu, a naopak danou osobu ještě více při výslechu znervózňují.

V situaci, kdy je poškozenou osobou nezletilec, je nezbytné provádět výslech zvláště šetrně a z hlediska obsahového takovým způsobem, aby již nemusel být výslech v dalším řízení opakován. K provedení výslechu se přibírá orgán sociálně-právní ochrany dětí či jiná osoba, která má zkušenosti s výchovou mládeže a která by současně mohla přispět ke správnému vedení výslechu (srov. § 102 odst. 1 TŘ). Výslechy nezletilých se provádějí ve speciálních výslechových místnostech a používají se názorné předměty (např. figurky „Jája a Pája“) a rovněž se využívají obrazové či zvukové záznamy výpovědi nezletilého.¹⁶⁹

1.5.2 Ohledání místa činu

Ohledání místa činu je neodkladným úkonem, který spočívá v bezprostředním zkoumání, zjištění a hodnocení situace na určitém místě, na jehož základě je možné samostatně a nebo ve spojení s dalšími skutečnostmi získanými odlišným způsobem učinit závěr o okolnostech prověřované události.¹⁷⁰

Místo činu se u trestného činu znásilnění může nacházet v interiéru-zejména v bytě, domě, ale i v prostorách nesloužících k bydlení (jako jsou např. kůlny, přístřešky, sklepy, půdy atp.) anebo v exteriéru-typicky v lese, v parku, na louce atd. Ke znásilnění také někdy dochází na neobvyklých místech jako jsou chodby, podchody, výtahy, osobní vozidla atp. Charakteristickým znakem tohoto druhu trestné činnosti je, že se v některých případech mohou vyskytnout dvě místa činu-na jednom místě si pachatel svou oběť vyhlíží, sleduje ji a čeká na ni a na druhém místě následně dochází k samotnému aktu.^{171,172}

Ohledání místa činu znásilnění se provádí podle obecných pravidel platných pro ohledání. Pokud se trestný čin odehrál v exteriéru, je důležité se při

---

¹⁶⁹ KOVÁŘ, Petr. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008. Jessenius. ISBN 978-80-7345-161-5, str. 161.

¹⁷⁰ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0, str. 49.

¹⁷¹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 471.

¹⁷² KOVÁŘ, Petr. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008. Jessenius. ISBN 978-80-7345-161-5, str. 157.

ohledání místa činu soustředit zejména na vyhledávání stop trasologických (tedy stop obuvi pachatele či osoby poškozené), dále je zapotřebí věnovat pozornost stopám po zápasu-je možné nalézt vytlačené stopy jednotlivých částí lidského těla (jako jsou například kolena, lokty, pozadí či hlava) nebo zbytky oděvů, obuv atp. Významným zdrojem informací mohou být také některé předměty (klíče, zbraně, osobní doklady, brýle, kapesníky a další), na kterých se mohou nacházet stopy daktyloskopické či stopy biologické (zejména krev, sperma a moč), které je rovněž možné nacházet v trávě, na listech od stromu, rostlinách atp. Při ohledání místa činu je nezbytné vymezit hranice pokud možno co nejdříve, jelikož i na místě, kde pachatel svou oběť vyhlížel, můžeme nalézt důležité informace vztahující se k trestnému činu (na zemi je možné nalézt cigaretové nedopalky, stopy obuvi pachatele atd.).^{173,174}

Při ohledání místa činu v interiéru je zapotřebí zaměřit se na konkrétní místo, kde ke znásilnění došlo (v bytě a domě se bude jednat například o postel), dále na konkrétní předměty (typicky povlečení, může to být ale i ručník), na kterých můžeme nalézt stopy biologické (již výše zmíněná krev, sperma, příp. moč). Daktyloskopické stopy je možné nalézt na věcech, kterých se pachatel dotknul (např. klika od dveří, skleničky, lahev od alkoholu atp.). V neposlední řadě je podstatné věnovat pozornost i stopám po uskutečněném zápasu, může to být například povalený nábytek, rozbité zrcadlo atd.^{175,176}

Jelikož se můžeme setkat s případy křivého obvinění, je proto důležité věnovat rovněž pozornost tzv. negativním okolnostem. Jedná se o takové změny na předmětu ohledání, které jsou ve zjevném rozporu s informacemi, jež byly získány ohledáním. Může to být například situace, kdy na místě činu schází stopy, které jsou vzhledem k povaze činu předpokládány.^{177,178}

---

¹⁷³ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1, str. 42-43.

¹⁷⁴ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 471.

¹⁷⁵ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1, str. 43.

¹⁷⁶ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 471.

¹⁷⁷ Tamtéž, str. 471.

¹⁷⁸ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0, str. 49.

1.5.3 Prohlídka těla

Prohlídce těla je povinen podrobit se každý, pokud je to nezbytné ke zjištění, zda se na jeho těle nacházejí stopy či následky trestného činu (srov. § 114 odst. 1 TR). Tato povinnost dopadá jak na osobu, proti níž se trestní řízení vede, tak i na poškozeného.

Prohlídku těla poškozené osoby provádí lékař-gynekolog, který by při vyšetřování měl postupovat podle metodického opatření s názvem „*Postup lékaře při poskytování zdravotní péče osobám ohroženým domácím násilím*“. Gynekolog provádí vyšetření zpravidla na základě žádosti orgánů činných v trestním řízení (obvykle o vyšetření žádá Policie České republiky), jen zcela výjimečně je gynekolog požádán o prohlídku poškozenou osobou. Gynekologické vyšetření má být provedeno co nejdříve po znásilnění, neboť s odstupem času hrozí riziko znehodnocení stop. Za účelem úspěšného zajištění stop na těle a oděvu není doporučováno omývat své tělo nebo se převlékat.¹⁷⁹ V situaci, kdy v průběhu vyšetřování nastanou pochybnosti (mohlo by se jednat o případ sebepoškozování či předstíraného znásilnění), doporučí lékař prohlédnutí osoby soudním znalcem z oboru gynekologie, případně soudním lékařem.¹⁸⁰ Samotné vyšetření by mělo začínat prohlídkou oděvních součástí, důležité je všimnout si známek po zápasu (jedná se například o roztržené spodní prádlo, roztržené silonky, odtržené knoflíky, znečištění oděvu trávou či zeminou, poškození zipu u kalhot atp.), také je důležité všimnout si stop spermatu a krve (ta může pocházet z pohlavních orgánů ženy v důsledku protržení panenské blány, v důsledku menstruace nebo v důsledku sexuálně deviantního způsobu ukájení). Na obuvi a oděvu je rovněž nezbytné zkoumat kontaktní mikrostopy pocházející z oděvu druhé osoby. Při prohlídce těla se pátrá zejména po stopách násilí a obrany (mohou se např. vyskytovat krevní podlitiny, tržné rány, otoky, oděrky, tzv. cucfleky, škrábance, dokonce se mohou objevit i rány řezné či bodné). Na těle mohou být rovněž nalezeny vlasy, chlupy pachatele či stopy od hlíny a zeminy z místa činu.^{181,182} Součástí prohlídky těla je také odběr biologického materiálu (zejména krve

¹⁷⁹ KOVÁŘ, Petr. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008. Jessenius. ISBN 978-80-7345-161-5, str. 182-184.

¹⁸⁰ KOVÁŘ, Petr. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008. Jessenius. ISBN 978-80-7345-161-5, str. 189.

¹⁸¹ KOVÁŘ, Petr. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008. Jessenius. ISBN 978-80-7345-161-5, str. 227-232.

¹⁸² MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 471.

a spermatu z potřísněných částí poškozené osoby). Provádí se rovněž odběr krve, moči, následuje stěr z úst, oblasti genitálu, poševní výtěr a stěr z děložního hrdla.¹⁸³

Při provádění prohlídky pachatele se opět doporučuje začínat u oděvních součástí, všímáme si stop po zápasu (může se jednat o utržené knoflíky, znečištěný oděv od krve, na oděvu se můžou rovněž vyskytovat vytržené vlasy poškozené osoby). Na těle pachatele se mohou objevit stopy po kousnutí, škrábance a modřiny, které svědčí o fyzické obraně poškozené osoby. Dále věnujeme pozornost známkám uskutečněné soulože (na mužském pohlavním údu lze nalézt zejména poševní sekret, krev nebo chlupy pocházející z poškozené osoby). Provádí se taktéž stěr zpoza nehtů, kde je možné nalézt epitelové buňky poševní sliznice, krev, vlasy či vlákna z oděvů. Pozornost věnujeme rovněž různým poraněním na mužském pohlavním údu (mohou se objevit drobná poranění na uzdičce žaludu, různé oděrky svědčící o násilném vniknutí do pochvy či análního otvoru atp.).¹⁸⁴

Veškeré údaje, které byly získány během prohlídky, je nezbytné řádně zapsat do zdravotnické dokumentace (optimální je v tomto směru využití dokumentace fotografické, pomoci však může i jednoduchý nákres).¹⁸⁵

1.6 Kriminologické verze

Zjištění a dokázání objektivní pravdy o okolnostech, které se vztahují ke kriminologicky relevantní události, jež se odehrála v minulosti, je poměrně náročným úkolem. Na základě poznatků zjištěných již v počáteční etapě vyšetřování je možné vytvořit hypotetické soudy-domněnky, které jsou právě podstatou kriminologických verzí.¹⁸⁶

U trestného činu znásilnění je nezbytné při stanovení verzí brát vždy v potaz možnost křivého obvinění (jedná se zejména o situace, kdy pozdní

---

¹⁸³ KOVÁŘ, Petr. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008. Jessenius. ISBN 978-80-7345-161-5, str. 190.

¹⁸⁴ KOVÁŘ, Petr. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008. Jessenius. ISBN 978-80-7345-161-5, str. 237-238.

¹⁸⁵ KOVÁŘ, Petr. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008. Jessenius. ISBN 978-80-7345-161-5, str. 236.

¹⁸⁶ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminologika: kriminologická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0, str. 22.

oznámení trestného činu není odůvodněno, ve výpovědi oběti se objevují rozpory nebo neexistují žádné stopy použitého násilí, avšak podle popsané události by v daném případě existovat měly).¹⁸⁷ Kriminalistické verze u trestného činu je možné stanovit jak podle vztahu pachatele k oběti, tak podle místa a způsobu útoku a podle motivu. Motivem může být zejména provokativní chování oběti vyvolávající v pachateli pohlavní touhu, sexuální úchylka či agresivita, kterou pachatel trpí. Podle vztahu pachatele k oběti přichází v úvahu verze, ve kterých se pachatel dopustí znásilnění na náhodné oběti (pachatel takovou osobu nezná), na osobě s blízkými citovými vztahy (např. manželka či družka) nebo na osobě pachateli známé (ne však citově blízké). Kriminalistické verze podle místa a způsobu spáchání činu je možné rozlišovat podle toho, zda se jednalo o připravovaný a organizovaný sexuální útok na oběť či nikoliv, zda jednání pachatele bylo vyprovokováno okolnostmi prostředí (např. seznamování ve večerních hodinách v parku nebo na diskotéce) a rovněž je možné se setkat s verzí, kdy pachatel uvede oběť do stavu bezbrannosti.¹⁸⁸

1.7 Následné vyšetřovací úkony

1.7.1 Výslech

Specifika výslechu při vyšetřování trestného činu znásilnění vyplývají především z kladených otázek směřujících do intimní oblasti jedince, které je zapotřebí objasnit. Při výslechu obviněného je doporučováno umožnit mu samostatně hovořit o jeho současném životě (v obecné rovině) a zvláště o pohlavním životě (např. zda udržuje s někým intimní kontakt, zda trpí sexuální deviací atp.) a jeho sexuální orientaci. Obviněný by měl dále objasnit jaký je vztah mezi ním a poškozenou osobou, měl by takovou osobu charakterizovat, objasnit za jakých okolností mezi nimi došlo k prvnímu kontaktu (za předpokladu, že obviněný dotyčnou osobu nezná), jak se poškozená osoba v jeho přítomnosti chovala a rovněž jakým způsobem reagovala na jeho sexuální podněty. Následně by mělo dojít k vyličení průběhu pohlavního styku, jak se poškozená osoba při něm chovala, zda kladla odpor (příp. jakým způsobem) a zda došlo k ejakulaci. Také je zapotřebí, aby obviněný popsal chování poškozené po pohlavním styku,

---

¹⁸⁷ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1, str. 43.

¹⁸⁸ KOVÁŘ, Petr. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, c2008. Jessenius. ISBN 978-80-7345-161-5, str. 162.

aby sdělil, kdy a kam poškozená osoba po činu odešla a případně zda jí doprovázel. Po objasnění výše uvedených skutečností dochází k předložení důkazů a vyžaduje se vysvětlení příčin výskytu poranění na těle poškozené osoby a obviněného, jakož i poničení oděvních součástí a dalších okolností nasvědčujících tomu, že došlo ke znásilnění. Obviněný většinou nepopírá samotný sexuální akt, avšak tvrdí, že z jeho strany žádné násilí použito nebylo a pohlavní styk proběhl dobrovolně, nebo že kladený odpor byl pouze předstíraný.^{189,190}

Pro poškozenou osobu je zodpovídání otázek směřujících do intimní sféry po psychické stránce velice náročné a dochází u ní ke značné emoční zátěži, je proto doporučováno, aby výslech prováděl zkušený kriminalista či žena, a to za účelem navázání důvěrného kontaktu. Po obsahové stránce je tento výslech totožný s výslechem oznamovatele-poškozeného. Pokud však v průběhu výslechu vznikne podezření z inscenace znásilnění, je doporučováno několik vhodných postupů. Osoby nezletilé by měly být vyslýchány bez přítomnosti rodičů a dalších osob, které by mohly nezletilce svádět k podání nepravdivé výpovědi. U dospělých osob je zapotřebí zdůraznit závažnost dané problematiky a upozornit je na trestněprávní důsledky křivé výpovědi či křivého obvinění. Obecně je doporučováno zaměřit se na konkretizaci místa, času a způsobu spáchání činu, jakož i použitých prostředků a objasnění všech skutečností svědčících o tom, že ke znásilnění nedošlo.¹⁹¹

Důkazní situace může být značně komplikována, pokud dojde k opožděnému oznámení znásilnění, v takovém případě již zpravidla není možné nalézt stopy na místě činu, stejně tak na těle či oděvu. Situace je o to komplikovanější, pokud jediným očitým svědkem je sama poškozená osoba. Dopátrat se pravdy je značně obtížné, neboť ve většině případů proti sobě stojí tvrzení obviněného a tvrzení poškozené osoby.

---

¹⁸⁹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 472-473.

¹⁹⁰ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1, str. 44.

¹⁹¹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 472-473.

1.7.2 Konfrontace

Konfrontace náleží ke zvláštním způsobům dokazování a její právní úprava je zakotvena v § 104a TŘ. Ke konfrontaci je možné přistoupit ve chvíli, kdy je zapotřebí odstranit závažné rozpory v předcházejících výpovědích dříve vyslechnutých osob (svědků a obviněných) a tyto rozpory nelze odstranit jiným způsobem. Podstata konfrontace spočívá v silném a bezprostředním psychologickém působení na konfrontované osoby (může se jednat o svědky navzájem, svědka a obviněného či obviněné navzájem), jež vzniká právě postavením těchto osob tváří v tvář.¹⁹²

Konfrontace se zásadně provádí pouze v řízení před soudem, v přípravném řízení je možné provést konfrontaci mezi obviněným a poškozenou osobu pouze výjimečně, pokud rozpory v dřívějších výpovědích nelze odstranit jiným způsobem a provedení konfrontace výrazně přispěje k objasnění věci (srov. § 104a odst. 7 TŘ). Provedení konfrontace u poškozeného mladšího 18 let s obviněným je u trestného činu znásilnění zakázáno (viz § 104 odst. 5 TŘ). Postavení osob tváří v tvář však přináší určitá rizika. V důsledku psychického působení, zejména pokud je mezi konfrontovanými osobami citové pouto, může dojít ke změně pravdivé výpovědi na nepravdivou. Obviněný se tak často domáhá konfrontace, aby mohl na poškozenou osobu působit, zastrašit ji a tím dosáhnout, že dotyčná osoba bude vypovídat v jeho prospěch. Také v případech inscenace znásilnění může být údajně poškozená osoba natolik věrohodná, že dokáže zmást i samotného kriminalistu. V důsledku psychického působení může rovněž křivě obviněný vystupovat dezorientovaně a působit nevěrohodně. Z výše uvedených důvodů by mělo být využívání konfrontace u trestného činu znásilnění spíše výjimkou, v praxi se také vyskytuje spíše ojediněle.¹⁹³

1.7.3 Rekognice

Rekognice představuje další zvláštní způsob dokazování, který je upraven v § 104b TŘ. Podstata rekognice spočívá v tom, že podezřelý, obviněný nebo svědek znovu poznává osobu nebo věc, a to za účelem určení jejich totožnosti

---

¹⁹² MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 337-338.

¹⁹³ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 473-474.

(srov. § 104b odst. 1 TŘ). Můžeme rozlišovat rekognici osob a věcí. Pokud má být poznávána osoba, je zapotřebí ukázat ji poznávající osobě mezi nejméně třemi osobami, které se příliš neodlišují. Osoba může být poznána podle svého vzezření anebo hlasu (srov. § 104b odst. 3 TŘ). Nepřichází-li v úvahu rekognice osoby in natura, je možné přistoupit k rekognici podle fotografie. Po provedení rekognice podle fotografie lze přestoupit k provedení rekognice in natura, tyto úkony však na sebe nesmí bezprostředně navazovat (srov. § 104b odst. 4 TŘ).

Je důležité si uvědomit, že oběť je v důsledku znásilnění značně traumatizována a další kontakt s pachatelem může její duševní stav ještě zhoršit, je proto nezbytné oběť psychicky připravit na setkání s pachatelem. Rekognici je zapotřebí dobře zorganizovat, u nezletilých osob je nezbytné provádět rekognici zvláště šetrně, doporučuje se použití jednocestného zrcadla či videotechniky. Porovnávané osoby si musí být co nejvíce podobné, aby poznávající osoba mohla řádně srovnávat předvedené osoby a neoznačila ihned nesprávně v důsledku citového pohnutí první osobu, která by popisu pachatele odpovídala jen částečně.¹⁹⁴

Jako příklad nesprávně provedené rekognice lze uvést následující případ: Prvního června se dopustil neznámý muž trestného činu znásilnění, o šest měsíců později (tedy třicátého listopadu) přivedli rodiče svou nezletilou dceru (která byla poškozenou osobou) do závodu, kde se podle její matky měl nacházet muž, jehož vzhled odpovídal popisu pachatele. Dcera po prohlédnutí muže nabyla dojmu, že se s největší pravděpodobností jedná o pachatele, neboť se jí muž zdál být povědomý. Stejného dne (tedy 30. listopadu) byla provedena rekognice, kdy byl poškozený dotyčný muž ukázán spolu s dalšími pěti muži. Výsledek této rekognice byl pozitivní, avšak v protokolu nebylo uvedeno, podle jakých znaků poškozená tohoto muže poznala. Na základě této rekognice byl získán důkaz naprosto irelevantní, neboť poškozená měla popsat muže, který ji znásilnil prvního června. Místo toho však znovu poznala muže, kterého jí ukázali její rodiče v závodu. Poškozená při rekognici 30. listopadu požádala, aby dotyčný promluvil, jeho hlas poznala, díky čemuž měl být výsledek této rekognice ještě více posílen. Rekognice podle hlasu se v daném případě sice jeví jako účelná, jelikož poškozená neslyšela muže v závodu hovořit a měla by ho tak poznat podle

---

¹⁹⁴ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 474.

hlasu, který slyšela při samotném činu prvního června. V takovém případě však měla být vyslechnuta ke zvláštnostem hlasu pachatele. Nedostatky této rekognice lze spatřovat především v tom, že poškozená byla ovlivněna dřívějším poznání může v závodu, jakož i skutečnost, že v protokolu nebylo uvedeno, podle jakých znaků byl muž poznán.¹⁹⁵

1.7.4 Kriminalistická rekonstrukce

Podstata kriminalistické rekonstrukce spočívá v obnovení kriminalisticky relevantních objektů, situací a okolností na základě shromážděných údajů, a to za účelem jejich bezprostředního prověřování, zkoumání a získání nových informací, jež mají důkazní význam.¹⁹⁶

Rekonstrukce je prováděna zejména v těch případech, kdy oběť znásilnění zemře. Rovněž je možné ji využít na závěr vyšetřování k prověření souhrnu získaných důkazů. U rekonstrukce platí to stejné, co u vyšetřovacího pokusu, pokud se jedná o účast poškozené osoby a dětí. Rekonstrukci nelze provést v těch případech, kde by mohlo dojít k ohrožení rozumového a mravního vývoje dětí. U poškozené osoby je zapotřebí zkoumat nezbytnost její účasti, není-li nezbytná, dojde k jejímu nahrazení figurantem.¹⁹⁷ Při provádění rekonstrukce u znásilnění je zvláště důležité dbát na dodržení etických zásad. V jednom vyšetřovaném případě obviněný s figurantkou předváděl pohyby při souloži na základě pokynů vyšetřovatele, načež byla figurantka vyzvána ke svléknutí pouze do spodního prádla a obviněný na ní předváděl, jak ji při znásilnění zalehnul. Následně změnil svou výpověď a požadoval, aby si na něj figurantka sedla, přičemž jeho požadavku bylo vyhověno. Protokol o tomto úkonu, jakož i fotografické zachycení bylo na některých místech v rozporu se zásadami slušnosti a mravnosti, které je nezbytné dodržovat v celém trestním procesu.¹⁹⁸

---

¹⁹⁵ PROTIVINSKÝ, Miroslav. Vady rekognice a jejich procesní důsledky. *Bulletin advokacie* [online]. 1997, č. 2 [cit. 3. 3. 2023]. ISSN 1210-6348, str. 21-22. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/177/BA_97_02.pdf

¹⁹⁶ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 363-364.

¹⁹⁷ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 474-475.

¹⁹⁸ VYCHODIL, Miroslav. Rekonstrukce trestného činu. *Bulletin advokacie* [online]. 1997, č. 9 [cit. 5. 3. 2023]. ISSN 1210-6348, str. 35-36. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/177/BA_97_09.pdf

1.7.5 Kriminalistická expertiza

Expertiza spočívá v systému úkonů, které směřují k objasnění či odhalení skutečností, jež jsou důležité pro dokazování v rámci trestního řízení, a to za použití odborných znalostí z různých oblastí.¹⁹⁹

Při vyšetřování znásilnění se využívají především biologické expertizy, které slouží ke zjištění biologických stop (např. zda stopa obsahuje krev či sperma atp.), dále se využívají trasologické expertizy, kterými se zjišťuje totožnost pachatele na základě otisku chrupu, otisků jednotlivých částí těla (např. kolen otisknutých v půdě), také rovněž slouží ke zjišťování totožnosti oděvů či obuvi. Z oblasti kriminalistické expertizy se taktéž využívají chemické expertizy za účelem zkoumání mikrostop (např. vláken).²⁰⁰

Kromě výše uvedených expertiz je také možné se setkat se soudně lékařskou expertizou, kterou se zjišťuje především, zda na těle oběti a pachatele jsou stopy násilí, zda oběť mohla klást odpor, zda došlo k defloraci, jaké následky na zdraví způsobilo znásilnění aj. Také se využívá soudně psychiatrická expertiza, kterou se zjišťuje, zda pachatel trpí duševní nemocí a zda jeho pobyt na svobodě není nebezpečný a rovněž zda poškozená osoba nemá sklony ke křivému obviňování. Naposledy zmíněná expertiza je často spojována se sexuologickou expertizou, kterou se zkoumá vývin pohlavních orgánů pachatele, zda je plodný a schopný soulože, jaké jsou jeho zkušenosti v pohlavním životě, zda trpí sexuální deviací či nikoliv atp.²⁰¹

1.7.6 Kriminalistický experiment

Podstata kriminalistického experimentu spočívá v záměrném vyvolání a zkoumání kriminalisticky relevantních jevů a činností v uměle vytvořených a obměňovaných podmínkách s cílem zjištění a dokázání skutkového stavu.²⁰²

Prostřednictvím kriminalistického experimentu je možné ověřit, zda znásilnění s ohledem na konkrétní podmínky mohlo proběhnout takovým

---

¹⁹⁹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 308.

²⁰⁰ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 474-475.

²⁰¹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 475.

²⁰² MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 356.

způsobem, který oběť popisuje, zda bylo možné slyšet volání oběti o pomoc či hluk v místnosti, zda bylo možné vidět, jak pachatel odchází z místa činu atp. Tento úkon může také posloužit ke zjištění, zda tvrzení oběti o znásilnění je pravdivé či nikoliv. Kriminalistický experiment však přináší řadu komplikací. Obecně platí, že účastníci tohoto úkonu při něm nesmí být ohroženi na životě a zdraví a rovněž nesmí docházet ke snižování lidské důstojnosti v sexuální oblasti. U poškozené osoby je vždy nezbytné posoudit, zda je její účast nezbytná, pokud není, dochází k nahrazení její přítomnosti figurantem. U dětí není možné tento úkon provést, jestliže by mohlo dojít k ohrožení jejich rozumového a mravního vývoje.^{203,204,205}

1.7.7 Prověrka výpovědi na místě

Prověrka výpovědi na místě představuje další zvláštní způsob dokazování a její právní úpravu můžeme nalézt v §104e TR. Tento úkon je charakteristický tím, že vyslechnutá osoba ukazuje místa či objekty vztahující se k vyšetřované události, demonstruje některé činnosti a popisuje okolnosti za účelem objasnění případu. Úkolem vyšetřovatele je zkoumat objekty a místo, porovnat výpověď se situací na daném místě a následně zadokumentovat celý průběh a výsledek tohoto úkonu.²⁰⁶

Prověrka výpovědi na místě by měla být prováděna především s pachatelem, kterého se podařilo odhalit až po nějaké době po spáchání znásilnění. U obětí je doporučováno provádět tento úkon co nejdříve. Provedení prověrky výpovědi na místě je dosti významné, neboť může významným způsobem přispět k objasnění případu (zejména v případech, kdy nastává důvodné podezření z inscenace znásilnění). Oběť často ve své výpovědi zmiňuje různé objekty související se znásilněním, které se mohou stále vyskytovat na místě činu, případně v jeho okolí (např. pokud oběť otřela svou krev či ejakulát pachatele kapesníkem, který následně zahodila, nebo se může jednat o spodní prádlo, které po aktu zůstalo ležet na místě činu atp.). U dětí je nezbytné provedení tohoto

---

²⁰³ MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1, str. 45.

²⁰⁴ KOVÁŘ, Petr. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008. Jessenius. ISBN 978-80-7345-161-5, str. 163.

²⁰⁵ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 474.

²⁰⁶ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 341.

úkonu pečlivě zvážit, jelikož by mohlo dojít k ohrožení jejich duševního vývoje.^{207,208,209}

---

²⁰⁷ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3, str. 137-138.

²⁰⁸ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0, str. 251-252.

²⁰⁹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9, str. 474.

ZÁVĚR

Ve své diplomové práci jsem se zabývala trestným činem znásilnění z hlediska právního a kriminalistického. Vycházela jsem zejména z knižních publikací, časopiseckých článků, judikatury, komentářové literatury a příspěvků na internetových stránkách. Jako hlavní cíl této práce jsem si stanovila poukázat na závažnost dané problematiky, která je bohužel často bagatelizována a ve společnosti o ní panuje celá řada mýtů. Sama jsem byla dosti překvapená, když jsem se při studiu této problematiky dozvěděla, že pachatelem znásilnění ve většině případů nebývá sexuální deviant toužící po sexuálním uspokojení, avšak znásilnění bývá především spojeno s potřebou projevení své síly a moci. Šokující pro mě bylo i zjištění, že ve většině případů bývá pachatelem někdo, koho oběť znala.

Znásilnění zanechává šrámy nejen na těle, ale i na duši, které jsou však mnohdy přehlíženy. U obětí dochází často ke vzniku posttraumatické stresové poruchy, která může v některých případech přetrvávat až do konce života. Přestože je daná problematika bezpochyby značně citlivá, snažila jsem se ve své práci poukázat i na druhou stránku věci. V určitých situacích může totiž oběť svým nevhodným a riskantním chováním dát podnět k takovému činu. Velice nebezpečné je zejména seznamování ve večerních hodinách, přijetí pozvání do bytu od neznámého muže, pohybování se v opuštěných prostorách o samotě atd. V praxi se také někdy mohou vyskytnout křivá obvinění ze znásilnění, přičemž motivací údajných obětí bývá především touha po očernění pachatele, případně snaha o zviditelnění se.

Vedle tohoto hlavního cíle jsem si stanovila i cíle dílčí, které jsem se snažila naplnit v jednotlivých kapitolách zařazených pod sekcemi právní a kriminalistické aspekty trestného činu znásilnění.

V první části diplomové práce s názvem „*Právní aspekty*“ jsem se zaměřila především na popis vývoje právní úpravy trestného činu znásilnění od starověku po současnost a zhodnotila definici tohoto deliktu, která je v dnešní době zakotvena v § 185 trestního zákoníku (zák. č. 40/2009 Sb.). Znásilnění bylo zpočátku chápáno jako zásah do majetkové sféry otce dívky, postupně však docházelo ke změně postavení žen ve společnosti, už nebyly chápány jako pouhý objekt, a tak bylo znásilnění vnímáno jako delikt zasahující do ženských práv. Již

od starověku mohla být předmětem útoku pouze žena, postihována byla jen soulož, a to dokonce mimomanželská (znásilnění manželky totiž trestné nebylo). Postupem času se již přestalo rozlišovat mezi manželi a nemanželi, přičemž zásadní změnu přinesla tzv. Langerova novela (která nabyla účinnosti v roce 2001), od této doby může být předmětem útoku vedle ženy také muž a rovněž dochází k rozšíření objektivní stránky (vedle soulože je postihován i tzv. jiný obdobný pohlavní styk). Zajímavé je také sledovat jaké sankce byly za tento delikt ukládány v jednotlivých historických etapách. Nejprve byl pachatel povinen se ze svého činu vykoupit a vzít si znásilněnou ženou za manželku, později mu za takové jednání hrozil trest smrti, od čehož bylo postupem času upuštěno. Můžeme si tedy povšimnout, že právní úprava tohoto trestného činu si prošla poměrně dlouhým a náročným vývojem, v této oblasti došlo k velkým a významným změnám.

Ve veřejném prostoru se však často diskutuje o potřebě změny současné definice znásilnění, neboť nedopadá na některé případy, které mohou v praxi nastat. Znásilnění je v současné době definováno jako akt spočívající v násilném jednání a vykonání soulože. V praxi ale mohou nastat případy, kdy oběť v důsledku stresové situace tzv. zamrzne a není schopna jakékoliv reakce. Pachatel tedy nemusí použít žádné násilí a takové jednání zůstává beztrestné. Oběti mají také často pocit, že když se nebránily, nemají právo domáhat se ochrany u soudu. V tomto ohledu je současná právní úprava nedostačující a jako řešení se nabízí zakotvení souhlasu do definice znásilnění.

Ve druhé části své diplomové práce s názvem „*Kriminalistické aspekty*“ bylo mým cílem popsat specifika metodiky vyšetřování trestného činu znásilnění a rovněž poukázat na složitost a obtížnost některých kriminalistických úkonů. U znásilnění jsou typickými podněty k vyšetřování oznámení ze strany svědků, různých zařízení a obětí, které mnohdy trestný čin neoznámí, neboť mají strach z přístupu orgánů činných v trestním řízení a stydí se hovořit o tomto traumatizujícím zážitku. Oběti může rovněž trvat několik týdnů, měsíců i let, než bude psychicky připravena podat trestní oznámení. Na druhé straně se však můžeme setkat i se smyšlenými případy znásilnění, kterých je však podstatně méně oproti skutečným případům znásilnění.

Typickými stopami u tohoto trestného činu jsou především stopy biologické (např. krev, sperma, sliny atd.), stopy daktyloskopické (např. otisky prstů), stopy trasologické (např. stopy obuvi), důležité jsou také stopy po zápasu (např. škrábance, modřiny, řezné rány atp.). Výše zmíněné stopy je možné nalézt při ohledání místa činu, které se může nacházet jak ve volné přírodě, tak v uzavřených prostorech a dále je možné nalézt mnohé stopy při prohlídce těla. Obtíže však nastávají v okamžiku, kdy oběť oznámí trestný čin až s odstupem času, v takovém případě již zpravidla není možné zajistit stopy na místě činu, jakož i na těle či oděvu a jediným očitým svědkem je pouze sama poškozená osoba. V těchto případech je důkazní situace značně komplikována, jelikož proti sobě často stojí tvrzení pachatele a tvrzení osoby poškozené, dopátrat se pravdy je tak značně obtížné.

Jelikož pro poškozenou osobu je zodpovídání otázek směřujících do intimní oblasti značně citlivé, měl by výslech provádět nejlépe zkušený vyšetřovatel (případně osoba stejného pohlaví), a to pokud možno co nejšetrněji, aby nedocházelo k prohlubování prožitého traumatu. Osobně považuji kladení některých otázek směřujících do intimní oblasti poškozené osoby (např. otázka týkající se počtu sexuálních partnerů) za nevhodné a bezpředmětné, jelikož nevedou k objasnění konkrétního případu a zbytečně vyslýchanou osobu rozrušují.

Z následných vyšetřovacích úkonů považuji za nejméně vhodný nástroj k vyšetřování znásilnění konfrontaci, neboť pachatel se tohoto úkonu mnohdy domáhá, aby mohl na oběť psychicky působit a zastrašit ji. Oběť tak často v důsledku citového působení svou výpověď změní a začne uvádět takové skutečnosti, které svědčí ve prospěch pachatele. Podle mého názoru by tak konfrontace měla být využívána pouze v náležitě odůvodněných a výjimečných případech. Rovněž rekognici nepovažuji za příliš optimální nástroj k vyšetřování tohoto trestného činu, jelikož v důsledku bezprostředního vizuálního kontaktu může dojít prohloubení psychické újmy. V situaci, kdy je využití rekognice nezbytné, mělo by v každém případě docházet ke znovupoznání přes jednocestné zrcadlo (ke zmírnění nepříznivých dopadů na psychickou stránku oběti). Naopak za vhodné považuji využívání kriminalistických expertiz (ať už se jedná o expertizy chemické, fyzikální, biologické, daktyloskopické atp.), expertizy sexuologické, soudně-lékařské, výsledky obviněného a poškozené osoby.

CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ

This diploma thesis deals with the legal and criminal aspects of the rape crime. The main purpose of this work is to point out the seriousness of the issue. The first part of the diploma thesis entitled „Legal aspects“ discusses from the beginning the crimes against human dignity in sexual area, followed by an explanation of the historical development of rape legislation and focuses primarily on the current definition of this offense. It thus describes the individual features of the criminal offense of rape according to § 185 of the Criminal Code, then describes the development stages of this crime and defines the differences between rape, sexual abuse and sexual duress. The conclusion of this part is rounded off by the topic *de lege ferenda*, where the inadequacy of the current legal regulation of rape is pointed out. The second part of the diploma thesis entitled „Criminal aspects“ focuses on the specifics of the investigation of this crime. Attention is paid primarily to incentives for investigation, the subject of the investigation, it also focuses on typical traces, typical investigative situations and initial investigative acts. The penultimate chapter is devoted to investigative versions and the conclusion of this criminally oriented part is completed by subsequent investigative acts.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura

BENEDICT, Helen. *To není vaše vina!: rádce pro ženy, muže, dospívající, jejich přátele a rodiny : jak se vyrovnat se sexuálním napadením*. Přeložil Miloslav KORBELÍK. Praha: One Woman Press, 2003. ISBN 80-86356-17-5

BLATNÍKOVÁ, Šárka a Petr ZEMAN.: *Trestný čin znásilnění v českém trestním právu: když sovy nejsou, čím se zdají být*. In: KALVODOVÁ, Věra, Marek FRYŠTÁK A Jan PROVAZNÍK (eds.): *Trestní právo (stále) v pohybu. Pocta Vladimíru Kratochvílovi k 70. narozeninám*. Brno: Masarykova univerzita, 2018, ISBN 978-80-210-8921-1

BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Znásilnění v ČR-trestné činy a odsouzení pachatelé*. Praha: IKSP, 2015. ISBN: 978-80-7338-153-0

BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita - téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie. ISBN 978-80-7338-143-1

FENYK, Jaroslav, Dagmar CÍSAŘOVÁ a Tomáš GŘIVNA. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0

JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3

KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0

KOVÁŘ, Petr. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008. Jessenius. ISBN 978-80-7345-161-5

MALÝ, Karel. *Práva městská Království českého: edice s komentářem*. V Praze: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2117-3

MALÝ, Karel. *Trestní právo v Čechách v 15.-16. století*. 2. přepr. a dopl. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1989

MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-878-9

MUSIL, Jan. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1

NOVOTNÝ, Oto, Tomáš GŘIVNA, Pavel ŠÁMAL a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 2., Zvláštní část. 6., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-509-0

PONDĚLÍČEK, Ivo a Jaroslava PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ. *Lidská sexualita jako projev přirozenosti a kultury*. 2. dopl. vyd. Praha: Avicenum, 1974

SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. Ostrava: Key Publishing, 2014. Monografie (Key Publishing: European Society for History of Law). ISBN 978-80-7418-213-6

STOČESOVÁ, Simona. Právní úprava sexuálních trestných činů de lege lata. In: JELÍNEK, Jiří. *Deset let od přijetí českého trestního zákoníku*. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-354-4

STRAUS, Jiří a Miroslav NĚMEC. *Teorie a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-214-1

STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3

ŠAFAŘÍK, Radan. Znásilnění: donucení k pohlavnímu styku násilím, či absence souhlasu? In: ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina, Barbara HAVELKOVÁ a Pavla ŠPONDROVÁ, ed. *Mužské právo: jsou právní pravidla neutrální?* Praha: Wolters Kluwer, 2020. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-761-7

ŠÁMAL, Pavel, František PÚRY a Stanislav RIZMAN. *Trestní zákon: komentář*. 6., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. Komentované zákony (C.H. Beck). ISBN 80-7179-896-7

ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GŘIVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I: Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.BECK, 2009. ISBN 978-80-7400-109-3

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II: komentář: § 140-421*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9

VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: k ...* Olomouc: ANAG, 2011-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-677-8

VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3., nezměn. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4056-4

VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 3. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-575-3

Právní předpisy

Belgický trestní zákoník (Code pénal du 8 juin 1867)

Rakouský trestní zákoník (Strafgesetzbuch-StGB)

Zákon č. 117/1852 ř. z., zákon o zločinech, přečinech a přestupcích

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Zákon č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 144/2001 Sb., zákon, kterým se mění trestní zákon a trestní řád

Zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže

Zákon č. 285/2002 Sb., transplantační zákon

Zákon č. 320/2006 Sb., zákon, kterým se mění trestní zákon

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 418/2011 Sb., zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Zákon č. 45/2003 Sb., zákon o obětech trestných činů

Zákon č. 63/1956 Sb., zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 86/1950 Sb.

Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon

Judikatura

R 97/1955

Rozhodnutí Krajského soudu v Liberci ze dne 11. 6. 1952, sp. zn. 4 Tk 142/52

Rozhodnutí Nejvyššího soud ČSR ze dne 11. 1. 1984, sp. zn. 11 To 109/83

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 4. 1965, sp. zn. 2 Tz 5/65

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 12. 1963, sp. zn. 8 Tz 80/63

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 2. 7. 1980, sp. zn. 4 To 24/80

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 27. 3. 1964, sp. zn. 5 Tz 8/64

Rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR ze dne 1. 2. 1983, sp. zn. 3 To 3/83

Rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR ze dne 14. 9. 1978, sp. zn. 4 Tz 62/78

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 1955, sp. zn. 1 Tz 76/55

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 11. 1991, sp. zn. 5 To 26/91

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 8. 4. 1981 sp. zn. 6 Tz 12/81

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 23. ledna 1978, sp. zn. 2 Tz 26/77

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 8. 2010, sp. zn. 3 Tdo 611/2010, uveřejněný pod číslem 32/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 1. 2015, sp. zn. 6 To 106/2014, uveřejněný pod číslem 40/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 4. 2013, sp. zn. 2 To 12/2013, uveřejněný pod číslem 18/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, sv. 35/2007, pod č. T 990

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 19. 1. 1982, č. Tpjf 158/80 (uveřejněné pod č. 17/1982 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek)

Usnesení Nejvyššího soudu SSR z 14. 11. 1979, sp. zn. 2 To 49/79

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 3 Tdo 182/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 5. 2009, sp. zn. 3 Tdo 535/2009, uveřejněné pod číslem 25/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2010, sp. zn. 6 Tdo 666/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2017, sp. zn. 8 Tdo 783/2017, uveřejněné pod číslem 19/2018 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 8. 2011, sp. zn. 3 Tdo 929/2011, uveřejněné pod číslem 24/2013 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2007, sp. zn. 11 Tdo 759/2006

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2014, sp. zn. 11 Tdo 294/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2014, sp. zn. 11 Tdo 323/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2010, sp. zn. 4 Tdo 821/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 10. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1096/2008, uveřejněné pod číslem 46/2009 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní;

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 3. 1994, sp. zn. 3 To 105/93

Články

HEJDUK, Marek. Komparace trestného činu znásilnění dle dřívější a současné trestně právní úpravy (+ mezinárodní srovnání). *Trestní právo*. 2011, roč. 16, č. 12. ISSN 1211-2860

HRUŠKA, Jiří a Petr VOLEVECKÝ. Několik poznámek k trestným činům proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti podle trestního zákoníku. *Trestní právo*. 2010, č. 2. ISSN 1211-2860

Elektronické články

DRÁPAL, Jakub. Jak docílit spravedlivějšího trestání znásilnění. *Respekt* [online]. 7. 4. 2021 [cit. 19. 2. 2023]. ISSN 1801-1446. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/respekt-pravo/jak-docilit-spravedlivejsiho-trestani-znasilneni>.

GŘIVNA, Tomáš. Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie* [online]. 2009, č. 10 [cit. 30. 10. 2022] ISSN 1210-6348, str. 68. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/2678/BA_10_2009_web.pdf

HIRSCHOVÁ, Denisa. Znásilnění-nová definice a vyšší tresty? In: *Iustitia.cz* [online]. 16. 6. 2021 [cit. 18.2. 2023]. Dostupné z: <https://iustitia.cz/blog/clanky/znasilneni-nova-definice-a-vyssi-tresty.html>

CHMELÍK, Jan. Otázky spojené s mravnostní trestnou činností-I. část. In: *Právní prostor.cz* [online]. 13. 6. 2014 [cit. 26. 9. 2022]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/otazky-spojene-s-mravnostni-trestnou-cinnosti-i-cast>

JELÍNEK, Jiří. *Ještě k rozsahu kriminalizace jednání právnických osob*. *Bulletin advokacie* [online]. 2017, č. 4 [cit. 30. 10. 2022]. ISSN 1805-8280, str. 17-18. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_4_2017_web.pdf

Organizace na podporu práv žen usilují o změnu definice znásilnění v zákoně. *Advokátní deník* [online]. 18. 2. 2022 [cit. 18. 2. 2023]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/02/18/organizace-na-podporu-lidskych-prav-a-zen-usiluji-o-zmenu-definice-znasilneni-v-zakone/>.

PROTIVINSKÝ, Miroslav. Vady rekonvalescence a jejich procesní důsledky. *Bulletin advokacie* [online]. 1997, č. 2 [cit. 3. 3. 2023]. ISSN 1210-6348, str. 21-22. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/177/BA_97_02.pdf

VYCHODIL, Miroslav. Rekonstrukce trestného činu. *Bulletin advokacie* [online]. 1997, č. 9 [cit. 5. 3. 2023]. ISSN 1210-6348, str. 35-36. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/177/BA_97_09.pdf

Ostatní elektronické zdroje

Biblenet. Deuteronomium 22 [online]. [cit. 29. 9. 2022] Dostupné z: <http://www.biblenet.cz/b/Deut/22>

Konsent z.s. Praha. *Chce to souhlas* [online]. [cit. 18.2.2023]. Dostupné z: <https://konsent.cz/souhlas/>

ProFem. *Sexuální násilí* [online]. [cit. 25. 9. 2022]. Dostupné z: <https://www.profem.cz/cs/s-cim-pomahame/sexualni-nasili>

SUNY. *Definition of Affirmative Consent* [online]. 15.1.2020 [cit. 4.2.2020]. Dostupné z: <https://system.suny.edu/sexual-violence-prevention-workgroup/policies/affirmative-consent/>

Už 14 evropských států napravilo definici znásilnění. Ostatní ji zvažují nebo brzdí. *Amnesty International* [online]. 6. 9. 2022 [cit. 18. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5508/uz-14-evropskych-statu-napravilo-definici-znasilneni-ostatni-ji-zvazuji-nebo-brzdi>

ZDYCH Radim, Zdeňka POSPÍŠILOVÁ a Petr WEISS. Sexuální kriminalita z právního pohledu: komparace vybraných skutkových podstat. In: *Varias.cz* [online]. 11. 10. 2021 [cit. 15. 2. 2023]. Dostupné z: <https://varias.cz/sexualni-kriminalita-z-pravniho-pohledu-komparace-vybranych-skutkovych-podstat/>